

**ORTA ve YÜKSEKÖĞRETİM GENÇLİĞİNİN
GÜNCEL YURT/DÜNYA OLUŞUMLARINA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Diyarbakır Örneği

**Evaluation of the Elementary and Higher Education Students
Thoughts About the Matter of Turkey and of International**

Hasan AKGÜNDÜZ*

Behçet ORAL**

Yunus AVANOĞLU***

Özet

Bu araştırmanın genel amacı, orta ve yükseköğretim gençliğinin güncel yurt ve dünya oluşumları karşısındaki eğilimlerini Diyarbakır Örneğinde değerlendirmektir. Söz konusu amaca ulaşmak için orta ve yükseköğretim gençliğinin görüşleri, Türkiye'nin genel dış politikası/iç politikası/bölgesel politika düzlemlerinde irdelenmiştir. Araştırma; betimsel nitelikte olup 1999-2000 öğretim yılında Diyarbakır il merkezindeki resmi ve özel nitelikli liselerin 1. ve 3. sınıflarından 681 öğrenci ile Dicle Üniversitesi'nin değişik fakültelerinde 1. ve 8. sınıflara devam eden 504 öğrenciyi kapsamaktadır. Verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde (%) ve ki-kare testinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda gençlerin kurulu devlet ve toplum düzeninin değerlerine bir yabancılaşma içinde oldukları ve çevre düzleminde ayrılıkçı şiddete dönüşen bir ideolojik kirlilik dalgasını deneyimledikleri gözlemlenmiş; bununla beraber gençlerin, tarihsel ve sosyal bakımdan doku uyumluluğu gösterecek çağdaş/alternatif çözümlere de açık oldukları belirlenmiştir.

***Anahtar Kelimeler:** Ortaöğretim Gençliği, Üniversite Gençliği, İç Politika, Dış Politika, Bölgesel İç Politika*

Abstract

The purpose of this search, conducted in Diyarbakır, is to evaluate the tendency of the university and high school youth when they face the current problems of the world and the country. In order to achieve this goal, the point of view of the high school and university youth that they have against Turkish foreign policy, regional and domestic policy has been questioned. The search has a descriptive

* Prof.Dr., Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölüm Başkanı, Diyarbakır, akgunduz@dicle.edu.tr

** Yrd.Doç.Dr., Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi, Diyarbakır, oralbehcet@dicle.edu.tr

*** Arş.Gör., Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi, Diyarbakır, avanoglu@dicle.edu.tr

nature and the sample of the search consists of 681 student of the private and public high school students of the 1st and 3rd year in Diyarbakir and 504 university student of the various faculties of Dicle University who are in their 1st and 8th mid-years in the 1999-2000 education term. During the study of the data collected, frequency, percentage and Q-square methods have been used. As a result of the search, it has been found out that, the youth is not aware of the values of the society, experienced an ideological legal separation terrorism and the state that has already been there. But at the same time, it has been observed that the youth is open to up to date solutions that will comply historical and social value judgements.

Key words: High School Youth, University Youth, Domestic Policy, Foreign Policy, Regional Domestic Policy

Giriş

Tarihsel varlık alanına çıkan her toplum, ortak farkındalıklar ve blokajları paylaşan bir kolektif bilincin kolektif ruha ait sınırsız iç potansiyelini açarak deneysel farkındalığa dönüştürdüğü total evrim projesidir. Bu kabil ortak enerji alanlarını ve evrimleşme sürecini *coğrafya/nüfus/görgül hakimiyet kültürü* argümanları temelinde okuma/anlamlandırma alışkanlığı ise toplumsal varoluşun kabuk nedenselliğiyle sınırlı olan ve *gördüğüne inanma tepkiselliğini* yansıtan yüzeysel bir çözümleme yaklaşımıdır. Çünkü gerçekte söz konusu argümanlar, *toplum* denen sosyal birlik formunun *kolektif ruh* ve *kolektif ego* etkileşimi ile vücut bulan derin *öznelinin nesneldeki materyal/ölü* ifadeleridir. Bu cümleden olarak ortak farkındalıklar ve blokajlar itibariyle benzer frekansta titreşen bireysel bilinç formları, ortak bir enerji kümesi halinde *cemaat* denen *anaç sivil yapıyı* yaratmakta; bilahere bu öznel içerik, kendini ifade üslubu ve araçları olarak *cemiyet* formatındaki *ataç kurumsal örüntüyü* nesnelde ifadeye dökmüş olmaktadır (1).

Öznel ve nesnel öğelerden oluşan toplumsal çarkın -kolektif bilinç olarak- korku temelinde alt değerlere bağlı titreşimi, *tepkisel/ayırımçı doğasını* ve hatalı yaratımlarını; birincil doğaya ait üst değerlere matuf titreşimi ise *proaktif doğasını*, birlik ve doğal yaratıcılığa kanal olma vizyonunu yansıtmaktadır. Bu bağlamda kalıcı sosyal formlar, sanıldığı gibi materyal hazların güdülediği *alma modunda* menfaat şebekeleri olmayıp, doğuş ve evrimleşme süreçleri itibariyle *diğergamlık* ve *birlik vizyonuna* temellenmiş *sübtıl varlıklardır* (2). Mevlana'nın *aynı dili konuşanlar değil aynı değerleri paylaşanlar birlikte yaşar* özdeyişi de toplumsal varoluşun sözkonusu *cevherini* ve *mutlak doğasını* işaretlemektedir.

Herhangi bir toplumda ruhsal/zihinsel/fiziksel bedenlere tekabül eden olma/bilme/yapma düzlemlerindeki eylemliliklerin uyumsuzluk ve çözülme modunda seyretmesi, evrimsel dürtünün ruhtan pompaladığı sevgi enerjisinin kolektif ego tarafından kırıldığı ve korku enerjisi ile kolektif yaratımların -

tolera edilemeyecek düzeyde- hatalı yaratım moduna kaydığı gerçeğini yansıtmaktadır. Bu kabil bir toplum sisteminin yaratıcılık kaynağı olan kültürel çeşitliliği uyuşmazlık/çözülme yönünde negatif dinamiklere dönüştürmesi ve enerji fukaralığı illüzyonunu deneyimlediği için içe/dışa dönük enerji asalağı haline gelmesi ve vaki kısa devre parlamaların ardından soğuma/sönme kaderini idrak etmesi kaçınılmazdır (3). Birincil doğasındaki potansiyele yabancılaşan toplumu, içe/dışa dönük suçlama tarzındaki komplo ideolojisi, suç/önlem döngüsü ve toplumsal varlığı *meyve/yaprak/dal* ıslahı tarzında dıştan *denetleme/dizginleme* tepkisellikleri ise sivil ve resmi toplumu zıt kutuplara dönüştürerek kollektif ego güdümünde tepkiselliği besleyecek ve kültürel zenginliği büsbütün uyuşmazlık/çözülme negatif dinamiklerine dönüştürecek daha stratejik bir hatalı yaratımdır (4). Çünkü netice itibariyle bir toplumun tarihsel yürüyüşünde deneyimlediği her çeşit yıkıcı deneyim, kollektif bilinci terörize eden -çoğunlukla zamanında cesur yüzleşmelerle yeterli karmik temizlik/drama kontrolü yapılamadığı için- geçmişten klonlanmış kök/türev nitelikli korkuların beslediği hatalı yaratımlardır. Bu kabil ödemlere hamasi yöntemlerle yeni tepkiselliklerin ilavesi, problemi çözmek şöyle dursun farkında olunmadan deneyimlenen çözümleri dahi probleme dönüştürücü ve yüzleşmeleri erteleme bağlamında tepkisel doğayı besleyici yeni bir kirlilik dalgası yaratmış olur (5).

Demek oluyor ki korku ve ayrılık modunda titreşen bir kollektif bilincin sevgi ve birlik frekansında titreşmesini sağlayacak dönüşüm projesi; kollektif varlığın bilinç genetiğinde/köklerinde DNA değişikliği yaparak kollektif egoya karşı direnç geliştirmeyi ve sınırsız enerji kaynağı olarak toplumun *proaktif doğasına* işlerlik kazandırmayı kılavuzlayacak total/etkisel bir eğitim duruşunu yaratma becerisinde ifadesini bulmaktadır. Tabiatıyla toplumun ruhsal/enerjitik mutfağına tekabül eden bu duruş; dar anlamda *okul eğitimi* olmayıp -diğer toplumsal refleksleri de içine alacak şekilde- kollektif evrim dürtüsünü evrim vizyonuna bağlayarak hayatın besleyici yankılarını çözümleyen ve toplumun -korkularıyla cesur yüzleşmeler temelinde- özgürleşmesini kılavuzlayan; böylece kollektif ruhun bitimsiz enerjisi ile öznel/nesnel arasındaki besleme/beslenme çarkını etkili işletme vizyonuna sahip total duruşun ifadesi olmalıdır. Çünkü yeniden vurgulamak gerekirse her toplum; kolektif bilinçteki ortak korkularından özgürleşerek *alıcı/tepkisel doğadan verici/proaktif doğaya* evrimleşen ortak bir enerji kümesidir. Bu bağlamda kollektif dürtünün stratejik bir yaratımı olarak eğitim de kollektif benliğin orkestra ahengi içinde kendini gerçekleştirme ve aşma vizyonuna tavassut eden bir ifade aracı ve üslubu konumundadır. İki ucu sivri bu enstrüman, dip nedensellik düzleminde hem geçmişten klonlanan dramalarla toplumun tepkisel doğasını besleme; hem de cesur yüzleşmeler yoluyla -drama kontrolü bağlamında- proaktif doğaya işlerlik kazandırma vizyonuna sahiptir.

İşte kolektif ölçekte oluşturulması öngörülen irade ve duruş; sözkonusu enstrümanı hamasi yöntemlerle tepkisel doğayı pekiştirme negatif vizyonundan -tepkisel doğaya direnç oluşturarak- proaktif doğanın özgürleşmesini kolaylaştırma vizyonuna akordlayacak stratejik seçimdir (6).

Türk toplumu, tarihsel varlık alanında yarattığı siyasal/sosyal birlik deneyimleri itibariyle bireysel ve sosyal bencillikleri aşan üst değerlere /farkındalıklara sahip ve titreşim frekansı oldukça yüksek bir kolektif bilinç olduğunu kanıtlamıştır (7). Bunun yakın örnekleri *ırk/din/dil/bölge* bakımından farklı alt kimliklerin taşıyıcısı olan nüfus unsurlarını Selçuklu ve Osmanlı siyasal/sosyal birlik formlarında bütünleştirerek -göreceli süreklilik arzeden- uzun soluklu tarihsel yürüyüşlere önderlik etmiş olmasıdır (8). Türkiye Cumhuriyeti de Osmanlı mirası üzerinde kurulan ve aynı siyasal bilgeliğin ifadesi olarak tarihsel varlık alanına çıkmış olan genç bir siyasal/sosyal birlik formudur. Bu bağlamda Ulu Önder Atatürk'ün *ne mutlu Türküm diyene* özdeyişiyle yüksek değerlere atıfta bulunan vizyoner tutumu, Türk hakimiyet felsefesinin bireysel/sosyal bencillikleri aşan geleneksel paradigmasını ve siyasal bilgeliğini işaretlemektedir (9). Nitekim Türkiye Cumhuriyeti'nin mevcut devlet ve toplum düzeni, özü itibariyle amaç değerlerin güdülediği üst kimlik referanslı bir yapı veya bu kabil bir ruhsal/zihinsel duruşun yapısal ifadesidir (10). Ve yine Türk eğitim sistemi de dinsel/ideolojik/ırksal farklılıkları kutsama farkındalığı anlamında laik ve ulusal başlangıç ilkeleri itibariyle bu yapının öznel ve nesnel yelpazeleri arasında besleme/beslenme çarkını işletmek üzere dizayn edilmiş stratejik bir yaratım niteliğindedir (11).

Yukarıda işaret edilen yaratıcı açılımlar temelinde Türk toplumunun seksen yıllık cumhuriyet yürüyüşüyle geline noktaadaki güncel görünümü, başlangıç değerleriyle hiç de uyuşmayan oldukça çelişkili nitelikler arz etmektedir. Bu cümleden olarak ülke genelinde deneyimlenen ruhsal/zihinsel/eylemsel duruşlar ve ilişkiler modeli; birlik/digergamlık/uyum karşıtı daha çok etnik/dinsel/ideolojik alt kimlikleri önceleyeci bilinç kirliliği, yadsıma/yargılama/dışlama/saldırganlık ve buna mümasil tepkisel tutum yaygınlığı, doğal dile aykırı alma/tutma/sonuç odaklı parazit yaklaşımlar, yaygın karamsarlık ve melankoli kültürü, yüksek değerlerin disipline edemediği bilgi/beceri enerjisini alt değerler ve düşük haz koşullanmaları bağlamında içe/dışa dönük sömürücü deneyimlere kanalize eden bencil davranışlar/ilişkiler kompozisyonu niteliğindedir. Bu sosyal iklimde vücut bulan kolektif ölçekli hatalı yaratımlar ise devlet ve toplum düzenine zarar veren örtülü/açık bir dizi uyuşmazlıklar, sistemi her geçen gün entropiye uğratan hile kültürü ve gerçekte yaratıcılık unsuru olan kültürel zenginlikleri uyuşmazlık öğelerine dönüştüren bireysel/kollektif ölçekli bir nevi psişik vampirlik deneyimleridir (12).

Tabiatıyla Türk toplumunun günümüzde deneyimlediği korku ve ayrılık illüzyonu temelindeki ilişkiler modeli ve hatalı yaratımlar örgüsü, seksen yıllık cumhuriyet deneyimiyle sınırlandırılabilir bir sosyal tablo değildir. Bu noktada kolektif egonun yarattığı zaman illüzyonuna kapılmak - nesnel bir ayna olarak hayatın kolektif bilince takdim ettiği mesajları çözümlenmeyi engelleyeceği için- yeni hatalı yaratımlara kaynaklık edebilir. Çünkü bugün idrak edilen hatalı yaratımlar, çoğunlukla toplumun *geleceğe yapışma ve tarih perhizi ikileminde* anbean hayatla yüzleşmeyi ertelemesi ve yeterli drama kontrolü yapamaması; kısacası her halükarda *olana* direnmesi nedeniyle embriyoner gelişimini toprak altında yüzyıllarca sürdürüp çeşitli negativitelerle rutubetlenmiş mevcut sosyal bünyede yeni yeni tezahür eden yıkıcı tarihsel/sosyal ödemlerdir (13). Ama her halükarda hayatın bugün yüzleştirdiği bütün olgular, geçmişte veya bugün Türk kolektif bilincinin yaydığı enerjiyle miktatsızlanmış/yaratılmış kozmik cevaplardır. Hal böyle iken bu kabil sonuçları/cevapları komplo ideolojisiyle dış güçler/yerli işbirlikçiler bağlamında algılamak, suç/önlem döngüsü içinde dıştan düzeltici denetim stratejisini harekete geçirmek yahut olguların/sonuçların kolektif ruh ve kolektif egodaki dip nedenselliğini teğet geçerek acı meyveler/ yapraklar/ dallar düzleminde materyal/palyatif siyasal/ sosyal/ ekonomik/ kültürel kısa devre *sözde çözümlere* yönelmek, kolektif bilincin tepkisel doğasını besleyecek ve kısa/orta/uzun vadede yeni hatalı yaratımları miktatsızlayacak özünde yine *olana direniş* yüzeyselliği ve kolaycılığını yansıtan bir yaklaşımdır (14). Bu noktada altı çizilmesi gereken husus, hayatın akışına *korku temelli hamaset/geri çekilme tepkisellikleriyle* direnme aymazlığını aşmak ve kolektif egoya karşı direnç oluşturarak toplumun ruhundaki koşulsuz sevgi enerjisini yani proaktif doğayı özgürleştirecek dönüştürücü bir stratejiye yönelebilmektir. Söz konusu stratejinin açılımı ise öncelikle kolektif bilinçle kolektif deneyimi ayırarak duygusal yükü boşaltmak ve *olana tanık konumunda* yaklaşmak; bu bağlamda *gelişimci* değil tüm toplumsal refleksleri kaynaştıracak *dönüşümcü/etiksel eğitim duruşu* itibarıyla cesur yüzleşmeler temelinde karmik tohumları yakmak ve güçlü drama kontrolü performansıyla kök/türev korkulardan özgürleşmektir. Bu sayededir ki toplumun proaktif doğası harekete geçmiş ve doğal yaratıcılık temelinde birlik vizyonuyla sevgiye/adalete kanal olma performansını besleyecek tarihsel yürüyüşün önu açılmış olacaktır (15).

Türk kolektif deneyiminin mevcut repertuarı bütünüyle kolektif bilincin yaydığı titreşimlerin yarattığı olduğuna göre bu noktada eğitim sisteminin dönüştürücü performansındaki düşüklük, mutfak düzlemine ait stratejik bir dipnedensellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun açılımı tarihsel varlık alanında eğitim sisteminin toplumsal refleksleri bütünleştirerek kolektif evrim vizyonuna kılavuzlama becerisinin zayıflığı; gerek insan

kaynağına aşıladığı değerleri rafine etme gerekse söz konusu değerleri elverişli amaçlar/araçlarla kolektif bilince tohumlama ve bilincin DNA'sını dönüştürme konusundaki yetersizliği; netice itibariyle *kolektif korku benini* semizleştiren ve *sevgi beninin* ışığının kesilmesine yol açan negatif dönüştürme vizyonuna kaymış olmasıdır. Bir başka deyişle kolektif evrimin omurgasında yer alan eğitsel duruşun, hayatın sunduğu mesajları çözümleyerek yüzleşmeler/karmik temizlik/drama kontrolü itibariyle bilinç arıtma işlevini yapamamış olmasıdır. Tabiatıyla eğitimin amaç gerçekleştirme başarısını tavsatan nedensellik örgüsü de kolektif bilinçte doğal sinyalizasyona aykırı değerlerin dolaşması, eğitimin bu değerleri artırıcı değil pekiştirici ve korku benini güçlendirici istikamette çalışması yahut eğitsel duruşun manipüle edici amaçları/araçları itibariyle kolektif bilincin doğal evrimini kılavuzlamadaki sınırlılıklarıdır. Nitekim bu araştırma; farklı negativitelerin rutubetlendirdiği Türk sosyal bünyesinin oldukça kırılğan bir uzvu konumundaki Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bilhassa eğitimin birincil muhatabı olan gençliğin güncel yurt ve dünya oluşumlarına ilişkin duruşları bağlamında kurulu devlet ve toplum düzenine - çevresel boyutta ayrılıkçı şiddete kadar varan- yabancılaşma ve ideolojik kirlilik olgusunu (16) *Diyarbakır Örneğinde* ölçme ve Türk kolektif bilincinin stratejik bir yaratımı olarak eğitimin pozitif/negatif dönüştürücü performansını aynı örneğe ilişkin ölçüm sonuçlarıyla değerlendirme çabasının ürünüdür. Bu cümleden olarak araştırmada vaki tepkisel bilinç ödemelerini ölçmeye matuf üç alt soruya/amaca cevap aranmıştır. Söz konusu alt amaçlar şunlardır:

- * *Orta ve yükseköğretim gençliğinin dış politikaya ilişkin ruhsal /zihinsel/ eylemsel duruşları nasıldır/nelerdir?*
- * *Orta ve yükseköğretim gençliğinin genel iç politikaya ilişkin ruhsal/ zihinsel/ eylemsel duruşları nasıldır/nelerdir?*
- * *Orta ve yükseköğretim gençliğinin bölgesel iç politikaya ilişkin ruhsal/ zihinsel eylemsel duruşları nasıldır/nelerdir?*

Araştırmada konuya, yönteme ve ölçme aracına ilişkin aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir;

- * *Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde son çeyrek yüzyılda deneyimlenen ayrılıkçı şiddet, bölge halkı ve bilhassa genç kuşakta kurulu toplum ve devlet düzeninin değerlerine karşı ciddi bir yabancılaşma ve ideolojik kirliliğe yol açmıştır.*
- * *Geliştirilen bilimsel ölçek itibariyle bu araştırmada izlenen yöntem, Diyarbakır örneğinde orta ve yükseköğretim gençliğinde vaki ideolojik kirlilik ve yabancılaşma olgusunu ölçme ve değerlendirme elverişliliğine sahiptir.*
- * *Araştırmanın ölçme aracı konumundaki anketin kapsam geçerliliği sağlanmış; örneklem evreni temsil edebilir nitelikte saptanmıştır.*

Yine araştırmada konu, yöntem ve ölçme aracı bağlamında aşağıdaki sınırlılıklar dikkate alınmıştır;

- * *Araştırmada kurulu toplum ve devlet düzenine yabancılaşma/ideolojik kirlilik olgusu Diyarbakır'daki orta ve yükseköğretim gençliğinin dış/ iç/ bölgesel oluşumlar/deneyimler karşısındaki ruhsal/zihinsel/eylemsel duruşlarıyla sınırlı kalınarak değerlendirilmiştir.*
- * *Araştırma konuyla ilgili literatür taraması ve anket uygulamasıyla sınırlanmıştır..*
- * *Araştırma evreni Diyarbakır'da 1999-2000 öğretim yılı bahar yarıyılında orta ve yükseköğretime devam eden öğrencilerle sınırlanmıştır.*

Yöntem

Araştırma Modeli: Araştırma literatür taraması ve anket uygulamasını içeren betimsel bir modele dayandırılmıştır.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini; 1999-2000 öğretim yılı bahar yarıyılında Diyarbakır il merkezindeki resmi ve özel nitelikli genel/mesleki-teknik liselerin 1. ve 3. sınıflarındaki öğrencilerle Dicle Üniversitesi'ne bağlı değişik fakültelere kayıtlı 1. ve 8. yarıyıl öğrencileri oluşturmaktadır /Ortaöğretim 681, yükseköğretim 504 öğrenci. Sözkonusu evrenden örneklem seçiminde dikkate alınan ölçüt –araştırılan ruhsal/zihinsel/eylemsel duruşlar itibariyle- orta ve yükseköğrenime giriş/çıkış davranışları bakımından anlamlı bir farklılaşma olup/olmadığı hususudur. Bu bağlamda örneklem küme örnekleme tekniğiyle belirlenmiş - orta/yükseköğretim kurumlarının ayırıcı özellikleri dikkate alınarak- her okul bir küme kabul edilmek suretiyle seçim yapılmıştır. Sonuç olarak evrendeki okul ve öğrencileri temsil yeterliğini haiz örnek kitle oluşturulmuştur. Buna göre araştırmanın uygulandığı okullar ve öğrenci sayıları şöyle tablolaştırılabilir:

<i>Ortaöğretim Kurumları</i>		<i>Yükseköğretim Kurumları</i>	
Atatürk Lisesi	169	Eğitim Fakültesi	271
Ziya Gökalp Lisesi	100	Fen-Edebiyat Fakültesi	103
Kız Meslek Lisesi	97	Mimarlık-Mühendislik Fakültesi	60
Birlik Lisesi	96	Ziraat Fakültesi	40
İmam-Hatip Lisesi	77	İlahiyat Fakültesi	30
Özel Amid Lisesi	73
Endüstri Meslek Lisesi	69
Toplam	681	Toplam	504

Verilerin Toplanması: Veri toplamanın ilk adımı ilgili literatürün taranması ve gerekli notların alınması şeklinde cereyan etmiştir. Ayrıca veri toplamak için iki bölümden oluşan anket formu geliştirilmiştir. Orta ve

yükseköğretim düzeyine göre dil bakımından farklılaştırılan anketin birinci bölümü kişisel bilgiler; ikinci bölümü ise öğrencilerin dış/genel/bölgesel iç politikaya ilişkin duruşlarını ölçmeye yönelik soruları içermektedir. Araştırmada genel amacı aydınlatacak bulgulara temel oluşturan verilerin sağlanması için yeterli sayıda kapalı uçlu soru maddesi ve uygun seçenekler belirlenmiştir. Anketin geçerliğini sağlamak üzere de her sorunun konuyla ilişkili olmasına -öğretim elamanlarının görüşleri de alınarak- kapsam geçerliliğine özen gösterilmiştir. Uygulama için Diyarbakır İl Valiliği ve Dicle Üniversitesi Rektörlüğü'nün onayı alınmış ve bu bağlamda uygulama gerçekleştirilmiştir. Bilahare yeterli sayıda ve özenle doldurulan anketler üzerinde veri işleme ve değerlendirme sürecine girilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu: Veri çözümlemede ilk adım -bağımsız değişkenlerle ilgili toplanan verilerin sayısal bir özellik göstermesi nedeniyle- bağımlı/bağımsız değişken arasındaki ilişkinin test edilmesinde *ki-kare testine* başvurulmasıdır. Değişkenler arasındaki ilişki manidarlığı için de 0.05 güven düzeyi benimsenmiş ve gerekli istatistiksel çözümler bu parametreye göre gerçekleştirilmiştir. Verilerin çözülmesi ve yorumu bağlamında müteakip işlemler; ortaya çıkan tabloların öncelikle iç yoruma, ardından amaçlar/sınırlılıklar/varsayımlar itibarıyla dış yoruma tabi tutulması, nihai yargının ortaya konması ve bulgular/nihai yargı istikametinde uygulamayı iyileştirici önerilerle araştırma raporunun tamamlanmasıdır.

Bulgular ve Yorum

Araştırmada elde edilen veriler, alt amaçlara göre tasnif edilmiş ve nicel projeksiyonlar halinde *genel dış politikaya ilişkin bulgular/genel iç politikaya ilişkin bulgular/bölgesel iç politikaya ilişkin bulgular* alt başlıklarında tablolaştırılarak kısa kısa yorumlanmaya çalışılmıştır.

Genel Dış Politikaya İlişkin Bulgular

Bu alt başlıkta sırasıyla *Türkiye'nin dostluluğuna önem verebileceği ülkelerin hangileri olduğu, uluslararası toplumda hangi ülkelerin bizi desteklediği, dostluk kurulabilecek ülkelerin hangi özellikleri taşıması gerektiği ve Avrupa Birliğine tam üye olduğunda Türkiye'nin öncelikli kazancının ne olabileceğine* dair soruların cevapları sayısallaştırılarak toplam sekiz tabloya yansıtılmıştır. Şimdi her tabloyu sayısal içeriği ile okumaya ve kısaca yorumlamaya çalışalım.

Sizce, *Türkiye aşağıdaki ülkelerden hangisiyle dost olmalıdır?* sorusuna verilen cevaplar, Tablo 1'e şöyle yansımıştır;

Tablo 1 Türkiye'nin Dostluğuna Önem Vereceği Öncelikli Ülkeler

	ABD		Türk Cum.		AB		İslam Ülkeleri		Toplam	
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	62	16.5	42	11.2	168	44.8	103	27.5	375	40.9
Lise 3	36	13.2	30	11.0	114	41.8	93	34.1	273	29.8
Üniversite 1	27	10.0	80	29.6	121	44.8	42	15.6	270	24.6
Üniversite 4	19	10.7	26	14.6	96	53.9	37	20.8	178	16.2
Toplam	144	13.1	178	16.2	499	45.5	275	25.1	1096	100.0

X =71.12

df=9

p<0.05

Yukarıdaki sayısal veriler; gençlerin dostluğuna önem verdiği ülkelerin sırasıyla %45.5 oranında Avrupa Birliği, %25.1 oranında İslam ülkeleri, %13.1 oranında ABD ve %16.2 oranında Türk Cumhuriyetleri olduğunu göstermektedir. Söz konusu yönelimlerin -kalcı değerlerden ziyade- popüler yüceltme kültürü ve toplumun kolektif bilinç altında yer alan ekonomik/siyasal sonuç odaklı ve ihtiyaç nevrozizmine dayalı *kurtarıcı arama/ kendine güvensizlik/yetersizlik* algıları/bilinç ödemleriyle beslendiği söylenebilir(17).

Uluslararası ilişkilerde Türkiye'yi hangi ülkelerin daha çok desteklediği sorusuna verilen cevapların Tablo 2'deki sayısal görünümü şöyledir;

Tablo 2 Dünyada Türkiye'yi Destekleyen Ülkeler

	ABD		Türk Cum.		AB		İslam Ülk.		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	111	30.9	89	24.1	72	19.5	62	16.8	36	9.7	370	40.3
Lise 3	60	21.8	62	22.5	48	17.5	41	14.9	64	23.3	275	30.0
Üniver. 1	74	27.6	81	30.2	36	13.4	12	4.5	65	24.3	268	24.4
Üniver. 4	70	37.8	34	18.4	20	10.8	10	5.4	51	27.6	185	16.8
Toplam	315	28.7	266	24.2	176	16.0	125	11.4	216	19.7	1098	100.0

X =83.05

df=12

p>0.05

Tablo 2'deki verilere göre, gençlerin uluslararası politikada Türkiye'yi en fazla destekleyen ülke olarak %28.7 oranında ABD'yi, %24.2 oranında Türk Cumhuriyetlerini, geri kalan oranın ise başka seçeneği itibariyle ABD ve İslam ülkelerini öncelikledikleri gözlemlenmektedir. Bu yönelimler, kendini gerçekleştirme ve aşma temelinde *bütünün parçası olma bilinciyle* insanlık ailesine entegrasyon vizyonundan ziyade düşük bilinç titreşimleriyle beslenen ve materyal gücü temsilen ABD figüründe yine kurtarıcı arama tepkiselliğini yansıtan ruhsal/zihinsel duruşları işaretlemektedir.

Türkiye'nin dostu olabilecek ülkede öncelikle aranması gereken özelliklere ilişkin görüşlerin Tablo 3'deki sayısal yansımaları şunlardır;

Tablo 3 Türkiye'nin Dostu Olabilecek Bir Ülkede Aranılan Özellikler

	İnanç		Kültür		Ekonomik		Siyasi		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	120	33.7	71	19.9	69	19.4	62	17.4	34	9.6	356	39.9
Lise 3	81	31.6	37	14.5	45	17.6	57	22.3	36	14.1	256	28.5
Üniversite 1	44	15.6	46	16,3	63	22,3	96	33,7	34	12,1	282	26,0
Üniversite 4	39	20,6	27	14,3	49	25,9	43	22,8	31	16,4	189	17,5
Toplam	284	26,2	181	16,7	226	20,9	257	23,7	135	12,5	1083	100,0

X =56,27

df=12

p> 0.05

Tablo 3'deki veriler, gençlerin %26.2'sinin Türkiye'nin dostu olabilecek ülkelerde öncelikle dinsel inanç koduna yakınlık seçeneğine yönelindiklerini göstermektedir. Bu konuda önemli görülen diğer özellikler ise sırasıyla siyasal /%23.7, ekonomik /%20.9 ve kültürel /%16.7 değerlerdir. Dinsel inanç kodunun öne çıkarılması, çoğu dinsel öğretinin kolektif bilinçlerde yarattığı korku temelli ayrılık illüzyonu ve *daha iyi din* anlayışıyla *öteki yaratma* eğiliminin tipik bir göstergesidir (18).

Türkiye'yi diğer ülkelerin sosyo-ekonomik bakımdan algılama biçimlerine ilişkin genç görüşler, Tablo 4'te şöyle ifadesini bulmaktadır;

Tablo 4 Dışarıdan Türkiye'nin Algılanışı

	Gelişmiş		Az Gelişmiş		Geri Kalmış		Gelişmekte Olan		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	48	13.0	90	24.3	130	35.1	102	27.6	370	32,5
Lise 3	4	1.4	76	27.4	108	39.0	89	32.1	277	24,4
Üniversite 1	5	1,7	78	26,4	73	24,7	140	47,3	296	26,0
Üniversite 4	2	1,0	56	28,9	68	35,1	68	35,1	194	17,1
Toplam	59	5,2	300	26,4	379	33,3	399	35,1	1137	100,0

X =94,39

df=9

p< 0.05

Yukarıdaki veriler, Türkiye'nin dış dünya tarafından nasıl algılandığı bağlamında gençlerin %35.1 oranında *gelişmekte olan*, %26.4 oranında *geri kalmış* ve %5.2 oranında *gelişmiş* seçeneklerinde yoğunlaştıklarını göstermektedir. Bu yönelimler özü itibariyle dış referanslı bireysel/toplumsal benlik algısının tipik bir yansımasıdır. Çünkü otoritesi kendi bireysel ve kolektif ruhu olan/*kendi kendisinin efendisi olma* vizyonuna sahip bir toplumda bireyler, korku temelli stratejik bir bilinç ödemi olan *beğenilme* ve *dıştan refere edilme* ihtiyacını öne çıkarmazlar. Buna mukabil hijyenik bireysel ve toplumsal bilinç, *çevresel algının merkezdeki algının yansıması olduğu farkındalığına* sahiptir (19).

Tablo 5'de gelecek yirmi yıl içinde Türkiye'nin dünyada üstleneceği role ilişkin görüşler yer almaktadır;

Tablo 5 Gelecek Yirmi yıl İçinde Türkiye'nin Dünyada Üstleneceği Rol

	a		b		c		d		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	62	17,4	164	46,1	87	24,4	43	12,1	356	32,8
Lise 3	39	14,8	147	55,7	34	12,9	44	16,7	264	24,3
Üniversite 1	27	9,6	200	71,2	18	6,4	36	12,8	281	25,9
Üniversite 4	20	10,8	115	62,2	17	9,2	33	17,8	185	17,0
Toplam	148	13,6	626	57,6	156	14,4	135	14,9	1086	100,0

X =72,13

df=9

p< 0.05

a. İslam dünyasına liderlik, b. Batı-doğu arasında köprü olma vizyonu, c. Dünya barışının sağlanmasında batıya yardım, d. Başka

Tablo 5'deki veriler, Türkiye'nin gelecek vizyonu bağlamında gençlerin %57.6 oranında batı-doğu uygarlıklarına köprü olma ve %14.4 oranında dünya barışı için batıya yardım seçeneklerinde yoğunlaştıklarını göstermektedir. Bu bağlamda, gençlerin büyük çoğunluğunun gelecek yirmi yıl içinde Türkiye'nin batı uygarlığına daha çok yaklaşacağı kanaatindedir. Söz konusu eğilimler, kolektif ruhta yer alan bütünüün parçası olma ve yeterlilik kaliteleriyle desteklendiğinde kolektif evrim dürtüsünün beslediği pozitif/yaratıcı duruşlar olarak nitelendirilebilir. Ancak bir toplum önce kendisi olduktan sonra vücut konumundaki dünyayla sağlıklı eklemlenme gösterebileceği için gençlerin -kendisi olma vizyonunu teğet geçerek- batı uygarlığını umut görme bağlamında bu kabil temennilere yönelmesi, yine bir yabancılaşma duygusu ve sonuç odaklılığa bağlı bilinç ödemeni çağrıştırmaktadır (20).

Avrupa Birliğinin Türkiye açısından getirilerine ilişkin veriler de Tablo 6'ya şu sayısal değerlerle yansımıştır;

Tablo 6 Avrupa Birliği Üyeliğinin Türkiye Açısından Getirileri

	Ekonomik		Siyasi		Kültürel		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	159	44,4	71	19,8	82	22,9	46	12,8	358	32,4
Lise 3	135	50,6	41	15,4	31	11,6	60	22,5	267	24,2
Üniversite 1	172	59,7	52	18,1	16	5,6	48	16,7	288	26,1
Üniversite 4	102	53,1	35	18,2	17	8,9	38	19,8	192	17,4
Toplam	568	51,4	199	18,0	146	13,2	192	17,4	1105	100,0

X =59,59

df=9

p<0.05

Tablo 6'daki veriler incelendiğinde, Avrupa Birliğinin getirileri bağlamında gençlerin yarı yarıya ekonomik değerler, %18 oranında siyasal değerler, %13.2 oranında kültürel değerler ve %17.4 oranında ekonomi/siyaset karışımı *başka* seçeneği üzerine yoğunlaştıkları görülmektedir. Total olarak genç kuşağa ait eğilimlerin, ekonomik ve siyasal değerlerin birlikte mütalaa edildiği seçenekte temerküz ettiği gözlemlenmektedir. Ekonomi ve siyasetin öncelenmesi, bireysel ve kolektif bilincin evrimleşmesi açısından korku ve ihtiyaç nevrozizmine bağlı oldukça düşük profilli bilinç titreşimlerinin yansımasıdır. Kısaca mağduriyet ve bunu telafi etmeye dönük ekonomik güç/hükmetme ihtiyacı itibarıyla alıcı moddaki kolektif bilinç altının dışavurumudur (21).

Gençlere Atatürk'ün *Yurtta sulh, cihanda sulh* söyleviden en çok ne anladıkları sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo 7'ye şöyle yansımıştır;

Tablo 7 Yurtta Sulh Cihanda Sulh Söylevine İlişkin Algılar

	a		b		c		d		Toplam	
	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%
<i>Lise 1</i>	121	32.1	103	27.3	109	28.9	44	11.7	377	33,8
<i>Lise 3</i>	118	43.5	51	18.8	61	22.5	41	15.1	271	27,1
<i>Üniversite 1</i>	131	47,5	47	17,0	58	21,0	40	14,5	276	24,7
<i>Üniversite 4</i>	93	48,4	28	14,6	47	24,5	24	12,5	192	17,2
<i>Toplam</i>	463	41,5	229	20,5	275	24,6	149	13,4	1116	100.0

X =33,29

df=9

p<0.05

a.dünya ile barışık yaşamak, sorunlarımızı çözmekle mümkündür.

b.dünya barışı ancak ülkemizdeki huzurla sağlanabilir

c.çağdaş dünyada yer edinebilmek için ancak birbirimizi sevmekle mümkündür.

d.Başka

Tablo 7'deki verilerden de anlaşılacağı üzere gençlerin %41'i *dünya ile barışık yaşamak, iç sorunlarımızı çözmekle mümkündür* seçeneğini işaretlemişlerdir. Gençlerin bu söylevden anladıkları ikinci önemli çıkarım ise *çağdaş dünyada yer edinebilmek, ancak birbirimizi sevmekle mümkündür* seçeneğidir / %24.6. Anketi cevaplayan öğrencilerin beşte biri de *dünya ile barışık yaşamamanın iç problemlerimizi çözebilmemizle mümkün olabileceği* görüşünde birleşmiştir. Söz konusu duruşlar, bilhassa Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Diyarbakır örneğinde kolektif dikkatin ayrılıkçı şiddet, suç/önlem döngüsünün beslediği güvensizlik ortamı ve huzuru deneyimleme arzusuna odaklandığını göstermektedir.

İç barışı deneyimleyen bir Türkiye'nin dünyada nasıl bir üstünlük elde edebileceğine ilişkin görüşlerin dağılımı Tablo 8'deki şu sayısal değerlerde ifadesini bulmaktadır;

Tablo 8 İç Barışı Deneyimleyen Türkiye'nin Uluslararası Toplumdaki Konumu

	<i>siyasal</i>		<i>ekonomik</i>		<i>kültürel</i>		<i>başka</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>F</i>	<i>%</i>
<i>Lise 1</i>	82	22.2	114	30.8	112	30.3	62	16.8	370	34.1
<i>Lise 3</i>	58	22.5	50	19.4	74	28.7	76	29.5	258	23.8
<i>Üniversite 1</i>	86	32,1	50	18,7	48	17,9	84	31,3	268	24,7
<i>Üniversite 4</i>	50	26,3	40	21,1	35	18,4	65	34,2	190	17,5
<i>Toplam</i>	276	25,4	254	23,4	269	24,8	287	26,4	1086	100.0

X =55,76

df=9

p<0.05

Tablo 8'deki veriler, gençlerin iç barışı deneyimleyen bir Türkiye'nin evrensel statüsüne ilişkin görüşlerinin belli bir alanda yığılmadığını göstermektedir. Ancak gençlerin, iç barışı sağlayan bir Türkiye'nin dünyada siyasal alanda daha fazla üstünlük sağlayacağı yönünde görüş belirttikleri izlenmektedir / %25,4. *Başka* seçeneğine verilen cevaplar ise birçok seçeneği içeren bileşik bir duruşu yansıtmaktadır. Genç duruşun siyasal üstünlük ve hükmetme argümanını öne çıkarması, kısmen güvensizlik ve yetersizlik duygusunun ifadesidir. Çünkü birey ve toplum ölçeğinde temel varoluş vizyonu hükmetme değil, verme modunda sevgiye ve adalete kanal olmalıdır. Bu bağlamda hükmetme arzusu, bilakis hayatın ilgili birey ve topluma hükmetmesi sonucunu yaratan korku temelli düşük bir bilinç titreşimi olarak değerlendirilebilir (22).

Genel İç Politikaya İlişkin Bulgular

Bu alt başlıkta gençliğin demokrasiye/Atatürkçülüğe bakış açısı/resmi ve sivil toplum kuruluşlarından/*eğitim-din-sosyal dayanışma kurumları* beklentileri ile kültür emperyalizminden ne anladıkları sorularına ilişkin verdikleri cevaplar sayısallaştırılarak toplam 17 tabloya yansıtılmıştır. Şimdi her tabloyu sayısal içeriği ile okumaya ve kısaca yorumlamaya çalışalım.

Tablo 9'da, *yurt içinde barışı sağlayamayan ülkeleri bekleyen en önemli soruna* ilişkin görüşler yer almaktadır;

Tablo 9 İç Barışı Sağlayamayan Ülkeleri Bekleyen En Önemli Tehlike

	a		b		c		d		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	63	17,5	79	22,0	135	37,6	45	12,5	37	10,3	359	33,1
Lise 3	22	8,6	67	26,3	98	38,4	16	6,3	52	20,4	255	23,5
Üniversite 1	22	7,8	107	37,8	95	33,6	18	6,4	41	14,5	283	26,1
Üniversite 4	16	8,5	63	33,5	48	25,5	16	8,5	45	23,9	188	17,3
Toplam	123	11,3	316	29,1	376	34,7	95	8,8	175	16,1	1085	100,0

X =67,96

df=12

p<0.05

a. ekonomik durgunluk

b. siyasal kargaşa

c. iç terörün dış destek alması

d. dış politikada başarısızlık

e. Başka

Tablo 9'daki verilere göre gençlerin %34.7'si iç barışı sağlayamayan bir ülkeyi bekleyen en önemli tehlikenin *iç terörün dış destek alması* olduğu görülmüştür. Bu konuda, gençlerin önemli gördükleri ikinci tehlike ise, *siyasal kargaşa*dır (%29.1). Mevcut veriler her halükarda genç kuşağın korku temelinde dışa dönük tehdit algılamaları içinde olduğu ve çevreden belirlenen bireysel/kolektif yaşam deneyimi formatına inandığı gerçeğini işaretlemektedir.

Gençlerin siyasal/yönetsel sistemin iç ve dış politikada amaç gerçekleştirme başarısına ilişkin algıları Tablo 10'a şöyle yansımıştır;

Tablo 10 Devletin Amaç Gerçekleştirme Başarısı

	Çok Başarılı		Az Başarılı		Fikrim Yok		Başarısız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	39	10,3	107	28,4	115	30,5	114	30,2	377	33,3
Lise 3	9	3,2	72	25,7	47	16,8	150	53,6	280	24,8
Üniversite 1	1	0,3	30	10,5	90	31,5	165	57,7	286	25,3
Üniversite 4	3	1,6	16	8,5	40	21,3	129	68,6	188	16,6
Toplam	52	4,6	225	19,9	296	26,2	558	49,3	1131	100,0

X =149,87

df=9

p<0.05

Genç kuşağın önemli bir kısmı, devletin iç ve dış politikaya ilişkin uygulamalarını *başarısız* bulmaktadır. Çünkü başarılı görenlerin oranı oldukça düşük saptanmıştır. Bu durum kolektif bilinçteki resmi/sivil toplum yabancılaşmasının; daha doğrusu kolektif bilincin kendi özbenine yabancılaşma temelinde güvensizlik ve ayrılık illüzyonuna kapılmış olmasının somut bir göstergesidir. Çünkü gerçekte resmi ve sivil toplum, ortak bilincin kendini nesnelde farklı ifade biçimleri ve biri diğerini yaratan aynı bütüne ait parçalardır. Birlik vizyonunun zayıflaması, doğal olarak resmi ve sivil

toplumun kendini nesnelde yarattığı öteki kendinden ayrı görmesi sonucunu doğurmaktadır (23).

Tablo 11'de sivil toplum örgütlerinin / dernekler- sendikalar- vakıflar ülkede huzurun sağlanmasındaki etkisine ilişkin görüşler sunulmaktadır;

Tablo 11 Sivil Toplum Kuruluşlarının İç Huzura Katkıları

	Çok		Başarılı		Fikrim Yok		Başarısız		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	100
Lise 1	66	17.5	112	29.7	55	14.6	54	14.3	90	23.9	377	33,3
Lise 3	38	13.5	65	23.0	72	38.3	45	16.0	62	22.0	282	24,9
Üniv. 1	14	4,9	75	26,0	61	21,2	104	36,1	34	11,8	288	25,5
Üniv. 4	9	4,9	43	23,4	20	10,9	83	45,1	29	15,8	184	16,3
Toplam	127	11,2	295	26,1	208	18,4	286	52,5	215	19,0	1131	100

X =137,00

df=12

p<0.05

Sivil toplum kuruluşlarının iç huzura katkıları konusunda gençlerin hemfikir olmadıkları gözlemlenmektedir. Hatta gençlerin %18.4'ü, bu konuda herhangi bir fikir beyan etmemiştir. Bu yaklaşım, umutsuzluk ve yaygın karamsarlık girdabında yaşama ve toplumsal varoluşa tavassut eden sivil enstrümanlara kaygılı ve mesafeli duruşun ifadesidir.

Gençlerin, *Türk eğitim sisteminin vatandaşlara Atatürkçü Düşüncüyü aşılama başarısına* ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 12'de verilmiştir;

Tablo 12 Atatürk Devrimlerinin Sürekliliğinde Eğitim Sisteminin Başarısı

	Çok		Başarılı		Fikrim Yok		Başarısız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	61	15.7	66	17.0	51	13.1	211	54,2	389	34,3
Lise 3	21	7,6	49	17,7	73	26,4	134	48,4	277	24,4
Üniversite 1	8	2,9	61	21,8	71	25,4	140	50,0	280	24,7
Üniversite 4	7	3,7	32	16,9	39	20,6	111	58,7	189	16,7
Toplam	97	8,5	208	18,3	234	20,6	596	52,5	1135	100.0

X = 62,70

df:9

p<0,05

Tablo 12'deki sayısal değerlerden anlaşılacağı gibi gençlerin yarısı, Türk eğitim sistemini Atatürkçü Düşüncüyü vatandaşlara kazandırma bakımından *başarısız* bulmakta; aksini düşünenlerin oranı ise %8.5'i geçmemektedir. Ayrıca örneklemin beşte biri, bu konuda herhangi bir görüş belirtmemiştir. Atatürkçü düşüncenin resmi/sivil toplum düzeninin kök paradigması olduğu dikkate alındığında, Türk eğitim sisteminin bu konuda dönüştürücü performansının zayıflığı oldukça manidardır. Çünkü kök paradigmada oluşan bilinç ödemi, eğitimin diğer amaçlarına ve mutfak

düzleminde eğitimin güdümlendiği resmi/sivil toplum yaşamının her anına/karesine zincirleme olarak yansımaya yol açacak stratejik bir değer taşımaktadır.

Gençlerin, *din kurumunun ülkemizde üstlendiği vizyona ilişkin görüşleri* Tablo 13'e şu sayısal değerlerle yansımıştır;

Tablo 13 Din Kurumunun Türkiye'deki Vizyonu

	a		b		c		d		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	107	29.6	65	18.0	72	19.9	82	22.7	36	9.9	362	32,8
Lise 3	49	18.0	30	11.0	82	30.1	72	26.5	39	14.3	272	24,6
Üniv. 1	66	23,3	25	8,8	99	35,0	56	19,8	37	13,1	283	25,6
Üniv. 4	30	16,0	20	10,7	67	35,8	51	27,3	19	10,2	187	16,9
Toplam	252	22,8	140	12,7	320	29,0	261	23,6	131	11,9	1104	100,0

X =50,37

df=12

p>0.05

a. *Din kurumları toplumsal beraberliği pekiştirmektedir.*

b. *Din kurumları sosyal hayatı düzenlemektedir.*

c. *Din kurumları toplumda bir bölünme ve çatışmaya vesile olmaktadır.*

d. *Din kurumları toplum yaşamında etkili olmamaktadır.* e. *Başka*

Tablo 13'deki veriler incelendiğinde gençlerin %29'u din kurumunun toplumda bölünme ve çatışmaya neden olduğu; %23.6'sının ise toplum yaşamında etkili olmadığı istikametinde görüş belirttikleri gözlemlenmektedir. Bu bağlamda gençlerin %22.8'i, din kurumunun toplumsal beraberliği pekiştirdiği; %12.7'si ise sosyal hayatı düzenleme vizyonuna sahip olduğu/olması gerektiği eğilimindedirler. Genç eğilimin dikkatini yoğunlaştırdığı seçenekler, Türk kolektif bilincinde dinsel öğretinin bin yıllık tarihsel karmayla yoğrulan izlerini ve günceldeki buna bağlı bilinç ödemelerini yansıtmaktadır.

Gençlerin, *din kurumunun toplumda olması gereken konumuna ilişkin görüşleri* ise Tablo 14'de sunulmaktadır;

Tablo 14 Din Kurumunun Toplumda Olması Gereken Konumu

	a		b		c		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	48	13.3	167	46.3	124	34.3	22	6.1	361	32,9
Lise 3	31	11.8	131	50.0	74	28.2	26	9.9	262	23,9
Üniversite 1	19	6,7	176	61,8	57	20,0	33	11,6	285	26,0
Üniversite 4	14	7,4	114	60,6	43	22,9	17	9,0	188	17,2
Toplam	112	10,2	588	53,6	298	27,3	98	8,9	1096	100,0

X =37,86

df=9

p<0.05

- a. Birey-devlet arasındaki ilişkileri düzenlemelidir.
b. Ahlak, vicdan anlayışında gelişmeler sağlamalıdır.
c. Toplum bütünlüğünü sağlamalıdır. d. Başka

Tablo 14'deki genç eğilimler, %53.6 oranında din kurumunun ahlak/vicdan anlayışını geliştirmesi, %27.3 oranında da toplum bütünlüğünü sağlaması gerektiği istikametinde yoğunlaşmaktadır. Din kurumlarının birey-devlet arasındaki ilişkileri düzenlemesi gerektiğini belirten gençler ise %10.4 oranındadır. Söz konusu oranlar, bir yandan dinin kolektif deneyimi dipnedensellik boyutunda halen aşılamayan belirleyici gücünü bir yandan da dini mutlak boyuta yönelterek güncel yaşamdan uzaklaştırma bağlamında dinsel vesayeti aşma iradesini yansıtmaktadır.

Gençlerin *dindarlık açısından kendilerini değerlendirmelerine* ilişkin görüşleri Tablo 15'de yer almaktadır;

Tablo 15 Dine Yönelik Tutum

	Çok Dindar		Dindar		Dinle Az İlgili		Hiç İlgili Değil		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Lise 1	30	8,0	133	35,6	184	49,2	27	7,2	374	33,7
Lise 3	10	3,7	89	33,3	137	51,3	31	11,6	267	24,1
Üniversite 1	5	1,8	81	29,0	159	57,0	34	12,2	279	25,2
Üniversite 4	1	0,5	61	32,3	103	54,5	24	12,7	189	17,0
Toplam	46	4,1	364	32,8	583	52,6	116	10,5	1109	100,0

X =33,30

df=9

p<0.05

Araştırmaya katılan gençlerin %52.6'sı *dinle az ilgili* olduklarını, %32.8'i ise kendilerini *dindar* saydıklarını beyan etmişlerdir. Konuya ilişkin bazı araştırma sonuçları bireylerin gençlik ve olgunluk çağından ziyade yaşlılık döneminde dine yöneldiklerini göstermektedir (24). Bu eğilimde ölüm korkusunun ve dinin önerdiği *öteki yaşam figürünün* etkili olduğu söylenebilir. Çünkü gençlik ve olgunluk dönemleri daha çok bireylerin meslek seçme/öğrenim görme/işe yerleşme/aile kurma ihtiyaçlarına odaklandığı yaşam deneyimlerini içermektedir.

Gençlerin, *Türkiye'de demokrasinin işlerliğine* ilişkin görüşleri Tablo 16'ya şöyle yansıtılmıştır;

Tablo 16 Türkiye’de Demokrasinin İşlerliği

	Çok		Orta		Az		Hiç		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	42	11.4	114	30.8	97	26.2	117	31.6	370	33.0
Lise 3	6	2.2	38	14.1	81	30.1	144	53.5	269	24.0
Üniversite 1	9	3,1	49	16,7	113	38,6	122	41,6	293	26,1
Üniversite 4	3	1,6	20	10,5	66	34,7	101	53,2	190	16,9
Toplam	60	5,3	221	19,7	357	31,8	484	43,1	1122	100.0

X =105,86

df=9

p<0.05

Tablo 16'daki veriler, gençlerin Türkiye’de demokrasinin işlerliği hususunda %43.1 oranında hiç, %31.8 oranında az, %19.7 oranında orta ve %5.3 oranında çok seçeneğine yoğunlaştıklarını göstermektedir. Söz konusu eğilimler; siyasal/yönetmel sistemde örtülü direnişi, demokratik bilinçle kolektif özben arasında bağlantı temelinde gelişen demokrasiyi *olma modunda* içselleştirmedeki zayıflığı ve tabiatıyla demokratik parametrelerin henüz zihinsel algı düzleminde kaldığı gerçeğini işaretlemektedir (25).

Gençliğin Türkiye’de en önemli demokrasi sorununa ilişkin görüşleri şöyle tablolaştırılabilir /Tablo 17;

Tablo 17 Türkiye’de En Önemli Demokrasi Sorunu

	a		b		c		d		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	223	61.9	40	11.1	27	7.5	36	10.0	34	9.4	360	33,1
Lise 3	164	64.1	30	11.7	7	2.7	14	5.4	41	16.0	256	23,5
Üniversite 1	160	55,0	11	3,8	34	11,7	32	11,0	54	18,6	291	26,7
Üniversite 4	113	62,4	5	2,8	8	4,4	28	15,5	27	14,9	181	16,6
Toplam	660	60.7	86	7,9	76	7,0	110	10,1	156	14,3	1088	100.0

X =65,59

df=12

p<0.05

a. İnsan hakları ihlalleri**b.** Adil olmayan seçim sistemi**c.** Hukukun siyasallaşması**d.** Siyasal belirsizlik**e.** Başka

Tablo 17’ye ilişkin inceleme sonucunda gençlerin en önemli gördükleri demokrasi sorununun *insan hakları ihlali* olduğu saptanmaktadır /%60.7. Yine aynı tabloda gençlerin önemli gördükleri diğer demokrasi sorunları *siyasal belirsizlik* / %10.1, *adil olmayan seçim sistemi* /%7.9 ve *hukukun siyasallaşması* / %7.0 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu eğilimlerin kolektif bilinçteki referansları, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Diyarbakır örneğinde korku ve ayrılık illüzyonu temelinde yakın geçmişte deneyimlenen ayrılıkçı şiddet, suç/önlem döngüsüyle genç kuşakta oluşan tepkisellik ve resmi topluma güvensizlik formatındaki bilinç ödemleri olsa gerektir (26).

Türkiye’de demokrasinin işlerliği için gerekli dönüşümlere ilişkin görüşler Tablo 18’e aşağıdaki sayısal verilerle yansımıştır;

Tablo 18 Tam Demokrasiye Geçişte Öncelikler

	a		b		c		d		e		f		Toplam	
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	77	21.4	32	8.9	45	12.5	20	5.6	169	47.1	16	4.5	359	33,4
Lise 3	24	9.4	9	3.5	8	3.1	7	2.8	185	72.8	21	8.3	254	23,6
Üniv. 1	35	12,5	26	9,3	7	2,5	17	6,1	171	61,3	23	8,2	279	26,0
Üniv. 4	33	18,0	23	12,6	3	1,6	7	3,8	107	58,5	10	5,5	1183	17,0
Toplam	169	15,7	90	8,4	63	5,9	51	4,7	632	58,8	70	6,5	1075	100.0

X =95,34

df=15

p<0.05

a. Anayasa değişikliği

b. Hukukun bağımsızlaştırılması

c. Seçimlerin yenilenmesi

d. Yerel yönetimlere daha fazla yetki verilmesi

e. Düşünce ve inanç özgürlüğünün sağlanması

f. Başka

Tablo 18'deki veriler, gençlerin üçte ikisinin tam demokrasiye geçişin düşünce ve inanç özgürlüğü, %15.7’sinin anayasa değişikliği, %8.4’ü hukukun bağımsızlaştırılması, %4.7’si ise yerel yönetimlere daha fazla yetki verilmesiyle mümkün olabileceği görüşünde olduklarını işaretlemektedir. Üçte ikilik eğilim yoğunlaşması, kısmen kolektif deneyimde düşünce/inanç özgürlüğünün baskılanma düzeyini ve Türk eğitim sisteminin korku temelinde manipüle edici özelliklerini yansıtmaktadır. Ancak bu yoğunlaşmanın Diyarbakır örneğindeki rengi ve niteliği, daha çok ayrılıkçı düşüncenin kendine alan yaratma hususunda genç kitle üzerinde oluşturduğu *sahte özgürlük* tutkusu ve tepkiselliği ile beslenmiş olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin *siyasal bilgelik ve kültürlenmede referans aldığı kaynaklara/kurumlara ilişkin görüşleri* Tablo 19’da yer almaktadır;

Tablo 19 Politik Düşüncenin Etki Kaynakları

	Aile		Okul		Medya		Din		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Lise 1	97	27.1	153	42.7	62	17.3	20	5.6	26	7.3	358	33,4
Lise 3	63	25.3	79	21.7	57	22.9	21	8.4	29	11.6	249	23,2
Üniversite 1	81	28,9	69	24,6	76	27,1	5	1,8	49	17,5	280	26,1
Üniversite 4	36	19,4	66	35,5	47	25,3	10	5,4	27	14,5	186	17,3
Toplam	277	25,8	367	34,2	242	22,6	56	5,2	131	12,2	1073	100.0

X =53,36

df=12

p<0.05

Tablo 19’daki veriler, gençlerin siyasal bilgelik ve kültürlenmede referans aldıkları kaynakların/kurumların %34.2 oranında eğitim, %25.3 oranında aile, %22.6 oranında medya ve %5.2 oranında din olduğu istikametinde görüş beyan ettiklerini göstermektedir.

Cumhuriyetin kuruluş aşamasındaki yenilikçi/devrimci/ilerici görüşlerin güncel etkililiğine ilişkin genç görüşler ise Tablo 20'deki şu sayısal değerlerde ifadesini bulmaktadır;

Tablo 20 Cumhuriyet Felsefesinin Güncel Etkililiği

	Çok İyi		İyi		Az		Hiç		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	55	14,9	74	20,1	127	34,4	113	30,6	369	33,8
Lise 3	21	7,9	43	16,1	97	36,3	106	39,7	267	24,5
Üniversite 1	19	7,0	40	14,8	151	55,7	61	22,5	271	24,8
Üniversite 4	20	10,8	23	12,4	93	50,3	49	26,5	185	16,9
Toplam	115	10,5	180	16,5	468	42,9	329	30,1	1092	100,0

X =52,72

df=9

p<0.05

Tablo 20'deki verilere göre gençler cumhuriyet değerlerinin güncel yaşamda %42.9 oranında geçerliliğini büyük ölçüde yitirdiği, %30.1'lik oranda tümüyle etkisizleştiği, %16.5 oranında ise etkililiğini sürdürdüğü istikametinde görüş beyan etmişlerdir. Bu eğilimler, Türk kolektif bilincinin Cumhuriyet Deneyimine giriş itibarıyla taşıdığı özgüven ve adanmışlık temelindeki dinamik ruhsal/zihinsel/eylemsel duruşlarını, seksen yıllık süreçte bilhassa Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Diyarbakır örneğinde büyük ölçüde erittiği; bu meyanda toplumsal varoluş açısından -yaşamın bu derin mesaj taşıyan kozmik cevabı itibarıyla- kolektif ruhta varolan *birlik bilincini* uyandırma zarureti işaretlemektedir.

Tablo 21'de gençlerin devletten öncelikli beklentilerine ilişkin görüşler yer almaktadır;

Tablo 21 Gençliğin Siyasal/Yönetmel Sistemden Öncelikli Beklentileri

	Sağlık		Kültür		Eğitim		İş		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	47	13,4	19	5,4	71	20,2	166	47,3	48	13,7	351	32,2
Lise 3	18	7,0	11	4,3	59	23,0	110	43,0	58	22,7	256	23,5
Üniversite 1	16	5,6	16	5,6	110	38,2	87	30,2	59	20,5	288	26,4
Üniversite 4	15	7,7	15	7,7	77	39,7	55	28,4	32	16,5	194	17,8
Toplam	96	8,8	61	5,6	317	29,1	418	38,4	197	18,1	1089	100,0

X =70,41

df=12

p<0.05

Tablo 21'deki nicel değerler gençlerin devletten beklentilerinin iş olanağı sağlama /%38.4, eğitim hizmetleri /%29.1, sağlık hizmetleri /%8.8, kültür hizmetleri /%5,6 ve başka seçeneği üzerinde yoğunlaştıklarını göstermektedir. Bu cümleden olarak ortaöğretim gençliğinin eğitim hizmetlerini, yükseköğretim gençliğinin ise iş imkanlarını öncelendiği gözlemlenmektedir.

Gençlerin eğitim sisteminden öncelikli beklentilerine ilişkin görüşleri Tablo 22'ye şöyle yansımıştır;

Tablo 22 Eğitim Sisteminden Öncelikli Beklentiler

	a		b		c		d		Toplam	
	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	107	30.2	127	35.9	86	24.3	34	9.6	354	32,8
Lise 3	81	32.0	72	28.5	77	30.4	23	9.1	253	23,4
Üniversite 1	142	50,2	75	26,5	39	13,8	27	9,5	283	26,2
Üniversite 4	95	46	24,3	35	18,5	13	6,9	189	17,5	12,4
Toplam	425	39,4	320	29,7	237	22,0	97	9,0	1079	100,0

X =52,53

df=9

p<0.05

a. Doğru, sağlam, geçerli bilgi aktarma

b. Hizmet öncesinde iyi bir eğitim

c. Ülke sorunlarını çözmede anlayış geliştirme

d. başka

Tablo 22'deki verilerden de anlaşılacağı üzere gençler eğitim sisteminden %39.4 oranında doğru/sağlam/geçerli bilgi aktarma, %29.7 oranında kalifiye hizmet öncesi eğitim ve %22 oranında da ülke sorunlarını çözmeye yaratıcı katkılar sunmasını beklemektedirler. Konuya ilişkin benzer araştırma sonuçları itibariyle gençliğin ortaöğretim düzeyinde yoğunlaştığı problemler, üniversiteye giriş/işsizlik/meslek edinme güçlükleri/ iş yaşamı/ev ve aile yaşamı/başkalarıyla ilişki kurma ve arkadaşlık yaşamı; üniversite düzeyde ise ilave olarak aile oluşturma alt başlıklarında toplanabilir (27). Eğilimlerde dikkat çekici bir husus ihtiyaçların/taleplerin düşük profilli materyal/güdüsel kazanımlar ve özbenliğin merkezi güvencesine yabancılaşma sonucu hayatta garanti/güvence arayışı korkusunun beslediği deneyimlere yoğunlaşmış olmasıdır. Bu durum, ihtiyaç nevrozizmiyle dış materyal yaşama ve hız tutkusuyla başarıya güdülenmiş engelli bilincin dışa vurumu niteliğindedir.

Türk eğitim sisteminin amaç gerçekleştirme başarısına ilişkin genç görüşler Tablo 23'e şöyle yansımıştır;

Tablo 23 Türk Eğitim Sisteminin Amaç Gerçekleştirme Başarısı

	Çok İyi		İyi		Az		Hiç		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	40	11.0	116	31.8	134	36.7	75	20.5	365	32,7
Lise 3	7	2.6	22	8.0	126	46.0	119	43.4	274	24,5
Üniversite 1	9	3,1	27	9,4	192	66,9	59	20,6	287	25,7
Üniversite 4	7	3,7	19	9,9	110	57,6	55	28,8	191	17,1
Toplam	63	5,6	184	16,5	562	50,3	308	27,6	1117	100,0

X =173,75

df=9

p<0.05

Türk eğitim sisteminin amaç gerçekleştirme başarısına ilişkin genç görüş, yarı yarıya az yeterli seçeneğine yoğunlaşmıştır. Yeterlilik algısına sahip olanlar %5.6, kısmen yeterli olduğuna inananlar ise %16.5 oranındadır. Gençlerin %27.6'sı ise Türk eğitim sistemini bütünüyle yetersiz bulmaktadır /Tablo 23. Benzer araştırma sonuçları itibariyle Türk eğitim sisteminden genç beklentiler; kalifiye öğretim, sosyal/sportif etkinlikler, kişilik gelişimine katkı, çevre edinme/çevreye uyum, kendini gerçekleştirme/iletişim becerisi/stresle başa çıkma ve topluma yaratıcı birey olarak katılma hususlarındaki katkılar olarak sıralanabilir (28). Netice itibariyle toplumun, genç kuşağın ve bilhassa Güneydoğu Anadolu Bölgesi/Diyarbakır insanının kolektif deneyimi kolektif evrim vizyonuna akortlamakla yükümlü eğitim sistemine güveni/inancı hemen bütünüyle erimiştir. Söz konusu duruş, yörede deneyimlenen ayrılık illüzyonu/yabancılaşma/ideolojik kirlilik olgusunun çarpıcı bir göstergesidir.

Gençlerin *kültür emperyalizmini tanımlamaya* ilişkin görüşleri Tablo 24'de yer almaktadır;

Tablo 24 Kültür Emperyalizmine İlişkin Algılar

	a		b		c		d		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	131	35.3	117	31.5	43	11.6	52	14.0	28	7.5	371	34,8
Lise 3	108	40.8	91	34.3	22	8.3	12	4.5	32	12.1	265	24,9
Üniversite 1	94	36,9	80	31,4	31	12,2	20	7,8	30	11,8	255	23,9
Üniversite 4	59	33,7	63	36,0	25	14,3	11	6,3	17	9,7	175	16,4
Toplam	392	36,8	351	32,9	121	11,4	95	8,9	107	10,0	1066	100,0

X =28,94

df=12

p<0.05

a. kendi kültüründen ziyade başka kültürleri benimseme

b. kendi kültürüne yabancılaşma

c. kültür öğelerinin transferi

d. kültürel çeşitlilik

e. başka

Yukarıdaki nicel değerler, gençlerin kültür emperyalizmini %36.8 oranında *kendi kültüründen ziyade başka kültürleri benimseme*, %32.9 oranında *kendi kültürüne yabancılaşma*, %11.4 oranında *kültür öğelerinin transferi* ve %8.9 oranında da *kültürel çeşitlilik* olarak algıladıklarını göstermektedir /Tablo 24. Mevcut bulgular, yine Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Diyarbakır örneğinde çevre kültürlerine mesafeli duruş ve korku temelli tepkisel doğayı yansıtmaktadır.

Tablo 25'de gençlerin, Türkiye'de yadsıdıkları yabancı kültür öğelerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir;

Tablo 25 Türkiye’de Yabancı Kültür Öğeleri

	Hristiyan		Arap/İslam		Eski Türk		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	82	22,9	165	46,1	98	27,4	12	3,4	358	33,3
Lise 3	67	25,5	135	51,3	43	16,3	18	6,8	263	24,4
Üniversite 1	102	37,0	91	33,0	53	19,2	30	10,9	276	25,7
Üniversite 4	78	43,6	55	30,7	26	14,5	20	11,2	179	16,6
Toplam	330	30,7	446	41,4	220	20,4	80	7,4	1076	100,0

X =69,67

df=9

p< 0.05

Tablo 25 incelendiğinde gençlerin %41.4'üne göre ülkemizde Arap/ İslam kültür öğelerinin diğer kültür öğelerinden daha fazla olduğunu belirttikleri görülmektedir. Hristiyan kültür öğelerinin daha fazla olduğunu belirtenler %30.7 ve eski Türk kültür öğelerinin etkilerini öne çıkaranlar ise %21.7 oranındadır. Söz konusu eğilimler, Türk kolektif bilincinin tarihsel deneyim repertuarında derin iz bırakan farklı kültürlerin genç kuşağın bilinç genetiğindeki izdüşümü niteliğindedir.

Bölgesel İç Politika İlişkin Bulgular

Bu alt başlıkta sırasıyla bölgesel iç politika deneyiminin yerel dışı uçları ve çevresel erkek uçları arasındaki etkileşim örgüsü irdelenmiştir. Söz konusu örgüyü çözümlenmeye yönelik sorulara genç kuşağın verdiği cevaplar toplam 7 tabloya sayısal değerler olarak yansıtılmış ve her tablo kısaca yorumlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 26'da gençlerin *Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşanan sosyal kargaşa ve ayrılıkçı şiddetin negatif dinamiklerine ilişkin görüşleri* yer almaktadır;

Tablo 26 Ayrılıkçı Şiddetin Negatif Dinamikleri

	Ekonomik		Siyasi		Dış Ülk.		Kültürel		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	159	45,6	78	22,3	43	12,3	31	8,9	349	32,3
Lise 3	96	37,9	63	24,9	24	9,5	19	7,5	253	23,4
Üniversite 1	103	35,5	112	38,6	40	13,8	21	7,2	290	26,8
Üniversite 4	60	31,6	74	38,9	21	11,1	28	14,7	190	17,6
Toplam	418	38,6	327	30,2	128	11,8	99	9,1	880	100,0

X =80,32

df=9

p<0.05

Tablo 26'daki verilere göre genç kuşak, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde deneyimlenen ayrılıkçı şiddetin nedensellik örgüsünü %38.6 oranında negatif ekonomik değerler, %30.2 oranında negatif siyasal değerler ve %11.8 oranında negatif kültürel değerlere temellendirmektedir. Genç

görüşün ayrılıkçı şiddeti ekonomi ve siyaset düzleminde algılaması, modernitenin çağdaş insanda yarattığı materyal kıskaç, düşük haz koşullanmaları ve yapay yoksulluk bilincinin tipik bir yansımasıdır (29).

Yasadışı örgütlerin amaç gerçekleştirme başarısına ilişkin genç görüşler Tablo 27'ye aşağıdaki sayısal değerlerle yansımıştır;

Tablo 27 Yasadışı Örgütlerin Amaç Gerçekleştirme Başarısı

	a		b		c		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	140	38.8	125	34.6	67	18.6	29	8.0	361	34,2
Lise 3	75	28.5	134	51.0	30	11.4	24	9.1	263	24,9
Üniversite 1	79	29,3	98	36,3	60	22,2	33	12,2	270	25,5
Üniversite 4	33	20,2	79	48,5	28	17,2	23	14,1	163	15,4
Toplam	327	30,9	436	41,2	185	17,5	109	10,3	1057	100.0

X =42,12

df=9

p<0.05

- a. Amaçlarına hiçbir zaman ulaşamayacaklardır.
- b. İsteklerinde haklı olabilir, göz ardı edilmemelidir.
- c. Dış güçlere hizmet etmekten öteye gidemeyen örgütlerdir.

Tablo 27'deki veriler bağlamında yasadışı örgütlerin amaç gerçekleştirme başarısına ilişkin gençlerin %41.2 oranında *isteklerinde başarılı olabilir, göz ardı edilmemelidir*, %31 oranında *yasadışı örgütlerin amaçlarını hiçbir zaman gerçekleştiremeyecekleri* ve %17.5 oranında ise *yasadışı örgütlerin dış güçlere hizmet etmekten öteye geçemeyecekleri* yönünde görüş belirttikleri gözlemlenmektedir. Mevcut eğilimler, bölge insanının ayrılık illüzyonuna kapıldığı ve kurulu toplum/devlet düzeninin birlik değerleri ve vizyonuna ciddi oranda yabancılaştığı hususunu işaretlemektedir. Bunun temelinde ayrılıkçı şiddetin yol açtığı koşullanmalara bağlı yaygın korku ve yapay/geçici güvensizlik sendromunun beslediği bilinç enfeksiyonları yer almaktadır. Bir başka deyişle yasadışı girişimlere örtülü umut bağlama duruşunun dışı ucu, tarihsel karmanın bölge insanının bilinç genetiğinde yol açtığı enfeksiyonlar; erkek ucu ise halen deneyimlediği siyasal/yönetmel duruşlar ve söz konusu duruşları/etkileşimleri korku/ ayrılık illüzyonu temelinde istismar eden *kurumsal enerji vampirliği* niteliğindeki yasadışı örgütsel projelerdir.

Gençlerin feodal yapıya/ağalık sistemine ilişkin görüşleri Tablo 28'de sunulmaktadır;

Tablo 28 Feodal Yapıya/Ağalık Düzenine İlişkin Görüşler

	Hayır		Fikrim Yok		Evet		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	196	54.3	152	42.1	13	3.6	361	32,5
Lise 3	202	74.8	62	23.0	6	2.2	270	24,3
Üniversite 1	248	86,1	33	11,5	7	2,4	288	25,9
Üniversite 4	168	88,0	18	9,4	5	2,6	191	17,2
Toplam	814	73,3	265	23,9	31	2,8	1110	100.0

X =116,87

df=6

p<0.05

Gençler feodal yapıya/ağalık sistemine ilişkin $\frac{3}{4}$ oranında hayır, %23.9 oranında fikrim yok seçeneklerine yoğunlaşmış ve bu sistemi benimsemediklerini ortaya koymuşlardır. Ancak burada yine dışı ucu bölge insanın kolektif bilincinde yer alan ve bir bakıma arz/talep bağlamında yerel bir yaratım olan ağalık düzenini sorumluluktan kaçarak kadercı bir tepkisellikle karşılama yüzeyselliği dikkati çekmektedir. Çünkü gerçekte her ölçek insan deneyimi *maruz kalma* değil, *enerjitik itme/çekme* kanunuiyetine göre gelişmektedir. Tabiatıyla istenmeyen durumu aşmanın yolu sorumluluktan kaçma tepkiselliği değil, ilgili sosyal ödemi sorumlu bir yüzleşme temelinde bilinç dönüşümüyle aşmış olmaktadır (30).

Tablo 29'da gençlerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki toprak reformuna ilişkin görüşleri yer almaktadır;

Tablo 29 Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Toprak Reformuna İlişkin Görüşler

	a		b		c		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	205	56.3	92	25.3	54	14.3	13	3.6	364	32,9
Lise 3	203	75.5	44	16.4	15	5.6	7	2.6	269	24,3
Üniversite 1	206	73,0	43	15,2	22	7,8	11	3,9	282	25,5
Üniversite 4	145	76,3	23	12,1	10	5,3	12	6,3	190	17,2
Toplam	759	68,7	202	18,3	101	9,1	43	3,9	1105	100.0

X =52,41

df=9

p<0.05

a. Toprak reformu gerçekleştirilmelidir.

b. Bu konuda fikrim yok

c. Eski düzen devam etmelidir.

d. Başka

Tablo 29'daki veriler, gençlerin %68.7 oranında toprak reformunun gerçekleştirilmesini, %9.1 oranında ise mevcut durumun korunmasını istediklerini göstermektedir. Bu veriler, bölgede yüzyıllardır devam eden kurumlaşmış enerji hırsızlığı ve emek sömürüsü konusunda genç kuşağın farkındalık düzeyini yansıtmaktadır.

Çok çocuklu aile modeline ilişkin genç görüşler Tablo 30'a aşağıdaki sayısal değerlerle yansımıştır;

Tablo 30 Çok Çocuklu Aile Modeli

	a		b		c		d		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	19	5.2	37	10.1	279	76.2	21	5.7	10	2.7	366	32,6
Lise 3	15	5.5	13	4.8	209	76.8	24	8.8	11	4.0	272	24,3
Üniversite 1	16	5,5	9	3,1	239	82,7	13	4,5	12	4,2	289	25,8
Üniversite 4	15	7,7	9	4,6	156	80,4	7	3,6	7	3,6	194	17,3
Toplam	65	5,8	68	6,1	883	78,8	65	5,8	40	3,6	1121	100,0

X =25,93

df=12

p>0.05

a. Ailelerin çok çocuklu olmaları gereklidir.

b. Bu konuda bir fikrim yok.

c. Her aile bakabileceği kadar çocuk yapmalıdır.

d. Ailelerin çok veya az çocuklu olmaları önemsizdir.

e. Başka

Tablo 30'daki veriler, gençlerin büyük çoğunluğunun /%78.8 çok çocuklu aile modeline karşı olduğunu, küçük bir grubun da çok çocuklu düzeni benimsediğini göstermektedir. Çok çocuklu aile modeline karşı mevcut oranların belirlediği duruş; kolektif ruhun doğal parametrelerinden ziyade modernitenin insanlık bilincinde yarattığı güdüsel tatminsizlik/açlık/yoksulluk bilinciyle beslenen sentetik bir direniş olarak değerlendirilebilir.

Tablo 31'de gençlerin bölgede deneyimlenen çok evlilik modeline ilişkin görüşlerine yer verilmiştir;

Tablo 31 Çok Eşli Aile Modeline İlişkin Algılar

	a		b		c		d		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	218	59.6	80	21.9	49	13.4	19	5.2	366	33,3
Lise 3	163	61.3	41	15.5	44	16.6	17	6.4	265	24,1
Üniversite 1	201	71,0	27	9,5	23	8,1	32	11,3	283	25,7
Üniversite 4	137	73,7	7	3,8	24	12,9	18	9,7	186	16,9
Toplam	719	65,4	155	14,1	140	12,7	86	7,8	1100	100,0

X =61,18

df=9

p<0.05

a. çok eşliliğe şiddetle karşıyım.

b. bu konuda fikrim yok

c. çok eşli olunmasında bir sakınca görmüyorum

d. başka

Gençlerin %65.4'ünün çok eşliliğe karşı oldukları Tablo 31'deki bulgulardan anlaşılmaktadır. Çok eşliliği sakıncalı olarak görmeyen gençlerin oranı %12.7 ve bu konuda fikri olmadığını belirtenlerin oranı ise %14.1'dir.

Bu veriler Tablo 30'daki verilerle birlikte mütalaa edildiğinde genç kuşağın az çocuklu modern aile ve tek eşlilik konusunda yaygın ve tepkisel bir koşullanmayı deneyimledikleri ortaya çıkmaktadır. Tepkiselliğin arkaplanında yüksek insani değerlere duyarlılıktan çok materyal yetersizlik algıları ve araç değerlerin belirleyici olduğu söylenebilir (31).

Tablo 32'de gençlerin *çok eşli olmanın doğuracağı en önemli sosyal sonuca ilişkin görüşleri* yansıtılmıştır;

Tablo 32 Çok Eşliliğin Sosyal Sonuçlarına İlişkin Algılar

	a		b		c		d		Başka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lise 1	154	45.3	48	14.1	18	5.3	84	24.7	36	10.6	340	32,7
Lise 3	75	32.5	38	16.5	8	3.5	81	35.1	29	12.9	231	22,2
Üniversite 1	74	26,2	18	6,4	4	1,4	158	56,0	28	9,9	282	27,1
Üniversite 4	51	27,3	12	6,4	5	2,7	102	54,5	17	9,1	187	18,0
Toplam	354	34,0	116	11,2	35	3,5	425	40,9	110	10,6	1040	100,0

X =94.99

df=9

p<0.05

a. ailelerin geçim sıkıntısına düşmesi b. İşsizliğin artması

c. çocuk ölümlerinin artması d. Huzursuz bireylerden oluşan toplum olma

Tablo 32'deki sayısal veriler, gençlerin çok eşliliğin sakıncaları bağlamında %40.9 oranında *huzursuz bireylerden oluşan toplum olma*, %34 oranında *ailelerin geçim sıkıntısına düşmesi* ve %11.2 oranında işsizliğin artması seçeneklerine yoğunlaştıkları gözlemlenmektedir. Yine bu veriler de çok eşliliğe ilişkin kolektif sevgi benine ait değerler olmaktan çok korku benine ait araç değerler ve dramalarla düşük titreşimli bir kolektif duruşun varlığını işaretlemektedir (32).

Sonuç ve Öneriler

Sonuçlar

Orta ve yükseköğretim gençliğinin güncel yurt/dünya oluşumlarına ilişkin görüşleri bağlamında Güneydoğu Anadolu Bölgesi/Diyarbakır örneği itibariyle yakın geçmişte ve halen deneyimlenen ayrılıkçı şiddetin yol açtığı yabancılaşma ve ideolojik kirlilik olgularını -kolektif deneyimin mutfak düzlemini temsilen- Türk eğitim sisteminin pozitif/negatif dönüştürücü performansı açısından değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırmada üç alt amaca bağlı olarak ulaşılan ara sonuçlar şöyle özetlenebilir;

Genel Dış Politikaya İlişkin Sonuçlar:

* Genç kuşak %45.5 oranında Avrupa Birliği, %25.1 oranında da İslam ülkeleriyle dostluğa önem atfetmektedirler/ Tablo 1.

- * Genç kuşak %28.7 oranında ABD'yi, %24.2 oranında da Türk Cumhuriyetlerini müttefik olarak algulamaktadır /Tablo 2.
- * Genç kuşağın %26.2'si inanç birliğini, %23.7'si siyasal değerleri, &20.9'u ekonomik değerleri ve %16.7'si de kültürel değerleri Türkiye'nin uluslar arası toplumda kuracağı dostlukların parametresi olarak öne çıkarmaktadır /Tablo 3.
- * Gençlerin %35.1'i Türkiye'nin diğer ülkeler tarafından gelişmekte olan bir ülke olarak algılandığını belirtmektedirler /Tablo 4.
- * Gençlerin %57.6'sı, gelecek yirmi yıl içinde Türkiye'nin doğu-batı arasında köprü görevini üstlenmesi gerektiğine inanmaktadır /Tablo 5.
- * Gençlerin yarısı, Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üye olduğunda ekonomik alanda daha çok avantaj elde edebileceği görüşündedirler / Tablo 6.
- * Gençlerin %41'i Ulu Önder Atatürk'ün Yurtta sulh cihanda sulh söyleviden dünya ile barışık yaşamak, iç sorunlarımızı çözmekle mümkündür çıkarımında bulunmuşlardır /Tablo 7.
- * Gençlerin iç barışı deneyimleyen bir Türkiye'nin uluslar arası toplum nezdindeki kazanımına ilişkin belli bir seçenekte hemfikir olmadıkları gözlemlenmiştir. Vaki eğilimler daha ziyade siyasal ve kültürel değerler üzerinde yoğunlaşmaktadır /Tablo 8.

Genel İç Politikaya İlişkin Sonuçlar:

- * Gençlerin %34.7'sine göre iç barışı sağlayamayan bir ülkeyi bekleyen en önemli tehlike iç terörün dış destek almasıdır /Tablo 9.
- * Gençlerin önemli bir kısmının devletin iç ve dış politikaya ilişkin uygulamalarını başarısız gördükleri anlaşılmaktadır /Tablo 10.
- * Gençlerin yarısından fazlası Türkiye'de huzurun deneyimlenmesi bağlamında sivil toplum kuruluşlarının katkısına inanmamaktadır /Tablo 11.
- * Gençlerin yarısı, Türk eğitim sisteminin kök paradigma konumundaki Atatürkçü Düşünceye ilişkin dönüştürücü performansını zayıf bulmaktadır /Tablo 12.
- * Gençlerin %29'u din kurumunun toplumda bölünme ve çatışmaya neden olduğunu belirtirken; %23.6'sı aynı kurumun toplum yaşamında herhangi bir etkisinin olmadığı kanaatinde / Tablo 13.
- * Gençlerin %53.6'sı din kurumunun toplumda olması gereken konumunu ahlak/vicdan anlayışını geliştirme, %27.3 ise toplum bütünlüğünü sağlama alt vizyonu ile algılamaktadır /Tablo 14.
- * Gençlerin %52.6'sı dinle az ilgili olduğunu, %32.8'i ise dindar olduğunu belirtmiştir /Tablo 15.
- * Gençlerin %43.1'i Türkiye'de demokrasinin işlerliğine inanmamaktadır /Tablo 16.
- * Gençlerin önceledikleri demokrasi sorunu %60.7, insan hakları ihlalleridir /Tablo 17.
- * Gençlerin üçte ikisi %63 demokrasinin işlerliği için düşünce ve inanç özgürlüğünü öncelemektedir /Tablo 18.
- * Gençler siyasal bilgi/bilgelik referansı olarak eğitim/%34.2 ve aile %25.3 argümanlarını öncelemektedir /Tablo 19.

- * Gençler %42.9 oranında Cumhuriyet Değerlerinin seksen yıllık deneyimle büyük ölçüde aşımına uğradığı/uğrattığı görüşündedirler /Tablo 20.
- * Gençlerin devletten en önemli beklentisi %38.4 oranında iş olanağı sağlaması, %29.1 oranında da eğitim hizmetlerinin etkin sunumudur /Tablo 21.
- * Gençlerin eğitim sisteminden beklentileri %39.4 oranında doğru/sağlam/geçerli bilgi aktarma, %29.7 oranında ise nitelikli hizmetöncesi eğitim sunma seçeneklerinde yoğunlaşmaktadır /Tablo 22.
- * Gençlerin yarısından fazlası Türk eğitim sisteminin amaç gerçekleştirme başarısını yetersiz bulmaktadır / Tablo 23.
- * Gençlerin %36.8'i kültür emperyalizmini kendi kültüründen ziyade başka kültürleri benimseme, %32.9'u ise kendi kültürüne yabancılaşma olarak anlamaktadırlar /Tablo 24.
- * Gençlerin %41.4'ü ülkemizde Arap/ İslam kültür öğelerinin diğer kültür öğelerine oranla daha baskın olduğunu belirtmişlerdir /Tablo 25.

Bölgesel İç Politikaya İlişkin Sonuçlar

- * Gençler Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşanan ayrılıkçı şiddeti %38.6 oranında negatif ekonomik değerlere, %30.2 oranında da negatif siyasal değerlere temellendirmiştir /Tablo 26.
- * Yasadışı örgütlerin amaç gerçekleştirme başarısı bağlamında, gençlerin %41.2 oranında isteklerinde başarılı olabilir, göz ardı edilmemelidir seçeneğine yöneldiği gözlemlenmiştir /Tablo 27.
- * Gençlerin ¼'ü feodal yapı/ağalık sistemi konusunda karşıt görüştedirler /Tablo 28.
- * Gençlerin üçte ikisi, toprak reformunun gerçekleştirilmesini istemektedir /Tablo 29.
- * Gençlerin büyük çoğunluğunun %78.8 çok çocuklu aile yapısına karşı olduğu gözlemlenmiştir / Tablo 30.
- * Gençlerin üçte ikisi çok eşliliğe karşı olduklarını belirtmişlerdir /Tablo 31.
- * Çok eşlilik ve çok çocukluluk modeline karşı duruşun ardındaki korkular huzursuzluk /40.9 ve geçim sıkıntısıdır /%34. /Tablo 32.

Yukarıda üç alt başlıkta toplanmış olan ara sonuçlar, Güneydoğu Anadolu Bölgesi/ *Diyarbakır Örneğinde* sirkülasyon halindeki ruhsal/zihinsel/eylemsel duruşların kurulu toplum ve devlet düzeninin değerlerine yabancılaşma ve ideolojik kirlilik girdabında birlik/diğergamlık/uyum karşıtı *ayrılık illüzyonu/dışlama/yetersizlik/geçmişe öykünme ve geleceğe özlem/olana aktif-pasif direniş/özgüven eksikliği ve kurtarıcı arama illüzyonu/şiddet ve saldırganlık/yadsıma/ yargılama/ dayatma/alma modunda sonuç odaklılık/ enerji asalaklığı* misali korku beni ve tepkisel doğanın beslediği bilinç enfeksiyonlarına bağlı hatalı yaratımlar ve birey/grup ölçekli yıkıcı deneyimler repertuarını işaretlemektedir. Tabiatıyla bu tecelliler, her şeyden çok kolektif bir evrim projesi olarak toplumu mutfak düzlemi ve dipnedensellik boyutunda

bütün refleksleri itibariyle kollektif evrim vizyonuna kılavuzlamakla yükümlü eğitimin dönüştürücü performansındaki düşüklüğü yansıtmaktadır. Söz konusu bilinç ikliminin, araştırmaya esas teşkil eden ölçümün yapıldığı 1999-2000 öğretim yılından bugüne -değişmiş olmak bir yana- akut safhadan kronik safhaya geçmiş olduğu söylenebilir.

Hal böyleyken değişik bilinç enfeksiyonlarına bağlı yoğun tepkiselliklerin deneyimlendiği bir sosyal ortamda gençliğin her halükarda tarihsel ve sosyal bakımdan doku uyumluluğu gösterecek çağdaş/alternatif çözümlere açık olduklarının saptanması, kollektif ruhtan gelen evrimsel dürtüyle sevgi benine ve proaktif doğaya geçiş arzusunu yansıtan stratejik bir sinyal olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu kozmik hayat sinyalinin açılımı; vaki tepkiselliklere içe/dışa dönük suçlamalar bağlamında suç/önlem döngüsü içinde karşı tepkisellikle yaklaşmamak, öncelikle deneyimlenen sonuçların kolektif bilincin korkularına bağlı ortak yaratımı olduğu sorumluluğunu üstlenmek, bütün tepkiselliklerin ayrılık vizyonu temelinde kolektif ego ve korku beninden kaynaklandığı farkındalığı temelinde deneyimle özdeşleşmeye bağlı sahiplenme/red duygusallıklarını aşmak, olana direnmek yerine kutsama modunda kolektif egoya direnç oluşturarak birlik vizyonu itibariyle doğal yaratıcılığın kaynağı olan kolektif ruhtaki proaktif potansiyelin ve sevgi beninin spontane açılımına izin vermektir. Çünkü gerçekte güncel yaşamın ayna tuttuğu hatalı yaratımlar/yıkıcı deneyimler dizgesi, kolektif yürüyüşü sınırlayan engeller olmayıp; kolektif bilinçteki derin enfeksiyonları yansıtan mesaj yüklü evrimsel sıçrama fırsatlarıdır. Önemli olan, kolektif benin kendini nesnelde ifade araçları konumundaki bütün sosyal kurumları ortak evrim vizyonuna akortlayacak stratejik eğitim duruşu temelinde vaki kozmik cevapları doğru algılamak, cesur yüzleşmeler itibariyle kökleri yüzyıllar öncesine giden temel/türev korkular repertuarı niteliğindeki tarihsel karmayı temizlemek, drama kontrolü ile koşullanmalar yığını olan kolektif egoya direnç oluşturarak korkulardan özgürleşmek ve ortak farkındalıklarla kolektif bilinç titreşimlerini yükselterek evrimleşmektir. Şüphesiz söz konusu dönüşüm programı, kolektif bilincin DNA'sını değiştirecek bir bakıma *ruhsal nonetnolojiye* ve korku beninin engel olarak tercüme ettiği bilinç ödemlerini evrim fırsatına dönüştüren diyolojik/etkisel/total bir stratejiye temellenmek durumundadır.

Öneriler

Araştırmanın ara sonuçları ve nihai sonucuna bağlı olarak eğitimin omurgayı teşkil ettiği kolektif deneyimi dönüştürücü ve durumu iyileştirici resmi ve sivil topluma matuf önerileri birkaç madde halinde şöyle sıralamak mümkündür:

1. Türkiye'nin kırılğan bir uzvu olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi/*Diyarbakır Örneği*'nde uç veren yabancılaşma/ideolojik kirlilik/dinsel-ırkçı ayrılıkçı şiddet formatında kurulu toplum ve devlet düzeninin değerlerine zarar veren bilinç enfeksiyonları/davranış ve ilişki kirliliği, öncelikle kollektif bilinçte sirkülasyon halindeki değerlerin kollektif ruh yani varlık dili programlamasıyla uyumlu olup olmadığı problemini; ikinci derecede de söz konusu değerler skalasının yine varlık dili programlamasına elverişli amaçlar/araçlar bağlamında doğal dile akortlu ve dönüştürücü eğitim diliyle kollektif bilince aşılıp aşılanmadığı problemini öne çıkarmaktadır. Söz konusu kozmik cevabın açılımı; kolektif deneyime ait duygusal yükü boşaltmak, nesnel bir üslûbla toplumun bilinç evreninde dolaşan bütün değerleri masaya yatırarak sentetik değerleri ayıklamak/aşmak ve yerine doğal değerleri ikame etmektir. Bu noktada birer evrim enstrümanı olan değerlerin hangi tarihsel referans kaynağına bağlı olduğu, toplumsal bilinçte zaman/mekan uzayına bağlı derinlik ve genişliği dikkate alınmamalıdır. Çünkü Türk toplumunun halen yüzleşmekte olduğu bütün deneyimler, asırlar öncesine dayalı dinsel/ideolojik/ırksal koşullanmaların yani netice itibariyle kolektif korku benine ait negatif değerlerin açılımıdır. Bu meyanda deneyim repertuarının değişimi, *varılacak limanı olmayan gemiye hiçbir rüzgar tesir etmez* özdeyişinde ifadesini bulduğu şekliyle birinci derecede toplumsal değerler skalasının filtrasyonunu ve dönüşümünü gerektirir. Şüphesiz bu tarz total bir dönüşümün anahtarı; karmik temizlik/drama kontrolü/yüzleşme ve aşma alt süreçlerini ihtiva eden -toplumsal reflekslerin ortak evrim vizyonunda bütünleştirildiği- bilinç genetiğini dönüştürme vizyonuna sahip stratejik bir eğitim duruşudur. Ve tabii söz konusu eğitsel duruş, tepkisel doğayı tetikleyen korku temelli bir manipülasyon projesi olmayıp; kolektif ruhtaki temel iyilik kalitesine güven bağlamında kolektif egoyu korkularından özgürleştirerek sevgi benine akortlayan ve *birlik/ diğergamlık/ uyum/ kutsama/ şefkat/ vermel/ süreç odaklılık* temelinde işleyen proaktif doğaya kılavuzlayan sevgi duruşu olmak durumundadır. Bu saptamalar; toplumsal dönüşüme kanal olacak Türk eğitim sisteminin -dönüştürücü gücünü yükseltme bağlamında- öncelikle kendi amaçları ve araçlarını/*teorik-sosyal-teknik* sevgi benine akortlamak durumunda olduğu gerçeğini işaretlemektedir.

2. Bir toplumsal sistemin yaratıcılığı, çıkardığı atık miktarının fazlalığı olmayıp; *atık* olarak görülen insan unsurlarını artı değere dönüştürebilme becerisiyle doğru orantılıdır. Bu cümleden olarak her toplumun yönetsel duruşu, *sıfır atıkla çalışan doğa diline* akortlanmış olmak durumundadır. Çünkü varlık yasaları gereği bütün değerler, *oluşturulan ve alınan değil olunan ve verilen* bir niteliğe sahiptir. Bu durumda yönetsel duruşun kolektif ölçekte sevgiye/adalete kanal olabilmesinin vazgeçilmez koşulu, siyasal/yönetsel sistemin sevgi/adalet yüklü olması ve sivil topluma proaktif

doğanın kalitelerini yansıtmıştır. Söz konusu yaklaşım kolektif ruhtaki proaktif kaliteleri tetikleyecek ve spotane olarak yaşamın sevgi/adalet yüklü kozmik cevaplarını yaratmış olacaktır. Esas itibariyle hiçbir toplumsal varoluşta *atık* olarak nitelendirilebilecek en küçük parça dahi bulunmamaktadır. Çünkü bütün bilinç formları, özbenleri itibariyle *ergindir*. Negativiteye kanal olmaları hasebiyle toplumsal atık gibi gözükken bilinç formları da mutlak surette özbenleri itibariyle ergindirler. Mevcut yansımaları, münhasıran özbenlerine yabancılaşmanın *ve/veya* doğal değerler skalasına aykırı çevresel duruşları dönüştürerek kapsama enerjisinden yoksun olmalarının sonucudur. Bu bağlamda dönüştürücü toplumsal/yönetimsel duruş -toplumsal varoluşun mutfağını teşkil eden eğitsel etki ile çevrimsel besleme/beslenme ilişkisi içinde- negativiteye kanal olan kitleyi ergin özben farkındalığına kılavuzlayan, gerçek doğalarıyla ışıklarını ve toplumsal yaşama doğal yaratıcılık modunda katılmalarını sağlayan *dönüştürerek kapsama modundaki etkisel sevgi duruşu* olmalıdır.

3. Toplumsal varoluşta kolektif ruhtan beslenen birlik vizyonu *cevher*, kolektif egonun korkular ve koşullanmalarla beslediği ayrılık illüzyonu ise *araz* niteliğindedir. Bu bağlamda Türk toplumunun daha çok Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde deneyimlediği yabancılaşma ve dinsel/ırkçı/ideolojik formatlardaki ayrılıkçı şiddet olgusu, toplumun cevher konumundaki proaktif doğasını örten ama gerçekte hiçbir kalıcı değeri olmayan illüzyonel perde niteliğindedir. Çünkü tarih bütün uygarlık deneyimleri itibariyle irili ufaklı her tür ayrılıkçı hareketin püskürtülmesine ve insanlık bilincinin korku temelli ayrılık illüzyonundan sevgi temelli birlik vizyonuna kılavuzlanmasına tanıklık eden stratejik mesajlar içermektedir. Türkiye'nin güncelde deneyimlediği ayrılıkçı şiddete kanal olan kitle, özbenliklerine yabancılaşmış, kesintisiz enerji kaynağı olan proaktif doğalarını ifadeden düşmüş ve sevgi açlığı ile imdat çağrısı yapan enerji asalakları/bilinçsizlik formları yığındır. Bu durum karşısında Türk kolektif bilincinin evrimine hizmet edecek etkisel duruş -toplumun proaktif doğasına mutlak güven ve yeterlilik farkındalığıyla- kurtarıcı arama modundan *kendi kendinin efendisi olma* vizyonuna yönelmek; kolektif egodaki korkulardan özgürleşerek sentetik ayrılık değerlerini aşmak ve nihayet kolektif ruhtaki birlik vizyonundan/değerlerinden oluşan dışı ucu sevgi temelli kolektif irade erkek ucuyla etkileştirerek ayrılıkçı şiddetin yarattığı ışık eksikliğine bağlı karanlıktan özgürleşmiş olmaktır.

4. Önceki maddelerde de vurgulandığı üzere *ayrılık illüzyonu*, çeşitli dinsel/ideolojik/ırksal etkileşimler sonucu tarihsel karmaya sinerek güncelde Türk kolektif bilincini bloke eden ve doğal yaratıcılığa kanal olma performansını büyük ölçüde sınırlandıran *tikun* yani kök korku konumundadır. Toplumun tepkisel doğasını besleyen bütün diğer korkular, esas itibariyle bu

korkunun değişik kılıflara bürünmüş versiyonları olarak değerlendirilebilir. O halde denebilir ki Türkiye'nin içte huzuru deneyimleyebilmesi ve Türk Dünyası/Avrupa Birliği ekseninde *uluslararası kolektif deneyime* yaratıcı katkılar sunabilmesi, söz konusu kök korkudan özgürleşmesiyle mümkündür. Tabiatıyla kolektif bilincin bu vadide lokal olarak yaratacağı siyasal/ekonomik/kültürel değerlerin mevcut tepkisel korku benini beslemekten öteye geçemeyeceğı gerçeğini yeniden vurgulamak gerekir. Bu durumda kollektif sevgi benini ve birlik değerlerini tetikleyecek *yüzleşme/drama kontrolü/korkudan özgürleşme sürecinin anahtarı* -etiket farkı gözetmeksizin- bütün toplumsal refleksleri eğitim deneyimine dönüştürerek ortak evrim vizyonuna akortlayacak ve bu bağlamda kolektif bilinç genetiğini dönüştürecek *bütünleştirici/etkisel eğitim duruşudur*.

Dipnotlar ve Kaynaklar

1. Akgündüz, H. (2005). *Eğitime Dair Kuramsal ve Tarihsel Çözümlemeler*, Ders Notları, Diyarbakır; Kongar, E.(1995) *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.277 vd; Kessler,G. (1985). *Sosyolojiye Başlangıç*, Çev.F.Fındıkoğlu, İstanbul., s.20 vd.
2. Türkdoğan, O. (1990). *Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği*, TDAV Yay., İstanbul; Akgündüz, H. (2005). age. ; Türkdoğan, O. (1988). *Değişim-Kültür-Sosyal Çözümleme*, TDAV Yay., İstanbul; Kessler,G. (1985). age.s.30 vd.
3. Scate, J.H. (2004). *Enerjimizi Çeken İnsanlar/Psişik Vampirler*, Çev.K.Akyol, New Age Yay., İstanbul, s.15 vd.; Akgündüz, H. (2005). age.
4. Ergut, F. (2004). *Modern Devlet ve Polis*, İletişim Yay., İstanbul; Carter, D.L. ve Radolet, L.A. (1999): *The Pollice and the Community*, Prentice Hall , New Jersey, s.488 vd.; Akgündüz, H. (2001). *Polisin Eğitimci Kişiliği ve Polis Eğitimi Sorunu Türkiye Örneğinde Kuramsal ve Tarihsel Bir Çözümleme*, Diyarbakır, s. 16.
5. Akgündüz, H. (2004). Dünden Bugüne Çağdaş Türk Cumhuriyetlerinde Eğitim/Türkiye-Azerbaycan-Özbekistan, *e-sosder Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*,S.: 8.; Akgündüz, H (1988). Eğitim Sorunlarına Tarihsel Bakış Yöntemi, Zafer Matbaası, Diyarbakır, s.61 vd.; Akgündüz, H. (2005). Age.
6. Akgündüz, H. (2005). age; Özden, Y. (1999): *Eğitimde Dönüşüm/Eğitimde Yeni Değerler*, PegemA Yay., Ankara , s. 179 vd.; Akgündüz, H. (2004). agm, s.: 8.; Akgündüz, H (1988). age, , s.78 vd.;
7. Ülken, H.Z.(1999): *Türk Tefekkür Tarihi*, Yapı Kredi Yay. İstanbul, s.81 vd.; Köseoğlu, N. (1991). *Türk Dünyası Tarihi ve Türk Medeniyeti Üzerine Düşünceler*,Ötüken Yay.,İstanbul, s. 45-50, 297, 769 vd.; Türkdoğan, O. (2003). *Türk Tarihinin Sosyolojisi*, IQ Kültür-Sanat Yay., İstanbul, s.100 vd.; Taneri, A. (1981). *Türk Devlet Geleneği:Dün-Bugün*, Ankara, s.105 vd.
8. Köymen, M.A.(1989). *Selçuklu Devri Türk Tarihi*, TTK Yay.Ankara, s. 56 vd.; Taneri, A.(1981).: age, s.80 vd; İnalçık, H.(2003). *Osmanlı İmparatorluğu/Klasik*

- Çağ/1300-1600, Çev.R.Sezer, Yapı Kredi Yay., İstanbul, s.9 vd; Akgündüz, H. (1997). *Klasik Dönem Osmanlı Medrese Sistemi”Amaç-Yapı-İşleyiş”*, İstanbul;
9. Taneri, A.(1981).: age, s.80 vd; Köseoğlu, N. (1991). Age, s. 769 vd. ; Akgündüz, H. (2004). agm, s.8.
 10. Taneri, A.(1981).: age, s.120 vd; Türkdoğan, O (1988). age, s.94 vd.; Kongar, E. (1995), age., s. 63-120 vd.
 11. Akyüz, Y.(2004). *Türk Eğitim Tarihi/ M.Ö. 1000-MS 2004*, Pegem Yay.Ankara, s. 297 vd.; Akgündüz, H. (2004). agm, s.8; Akgündüz, H. (2005). age.
 12. Akgündüz, H. (2004). agm, s.8.; Köknel, Ö.: *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*, İstanbul 1996.; Türkdoğan, O. (1990). Age,s. 78 vd.; Türkdoğan, O. (1988). Age, s. 63 vd.; Akgündüz, H. (2001). age. s. 25; Erkan, H. ve Erkan, C. (1998). *Kültür Politikamızda Yeni Boyutlar*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara s.57.vd.
 13. Akgündüz, H. (2005). age; Ülken, H.Z.: *Türk Tefekkür Tarihi*, Yapı Kredi Yay. İstanbul 1999, s.81 vd.; Türkdoğan, O. (1988). *Değişim-Kültür-Sosyal Çözüm*, TDAV Yay., İstanbul; Köseoğlu, N. (1991). Age, s. 769 vd.; Güney, Ü. ve Güngör, H.: *Türklerin Dini Tarihi*, Rağbet Yay., İstanbul 2003, s.443 vd.; Akgündüz, H (1988). *Eğitim Sorunlarına Tarihsel Bakış Yöntemi*, Zafer Matbaası, Diyarbakır, s.61 vd.; Akgündüz, H. (2004). agm, s. 9; Kongar, E.(1995), *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*, Remzi Kitabevi, İstanbul, s. 277 vd.
 14. Ergut, F. (2004). *Modern Devlet ve Polis*, İletişim Yay., İstanbul; Carter, D.L. ve Radole, L.A. (1999): *The Pollice and the Community*, Prentice Hall , New Jersey, s.488 vd.; Akgündüz, H. (2004): age, s. 48 vd.; Köknel, Ö.: *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*, İstanbul 1996; Yörükoğlu, A.: *Gençlik Çağı*, Özgür Yayın Dağ., İstanbul 1993.
 15. Gutek, G.L.: *Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*, çev. N.Kale, Ütopya Yay., Ankara 2001, s.338.vd.; Erdoğan, İ.: *Yeni Bir Bin Yıla Doğru Türk Eğitim Sistemi/Sorunlar ve Çözümler*, Sistem Yay., İstanbul 2002, s.169-177.; Özden, Y. (1999): *Eğitimde Dönüşüm/Eğitimde Yeni Değerler*, PegemA Yay., Ankara , s. 179 vd.; Akgündüz, H. (2004). agm, S.: 8.; Akgündüz, H. (2005), age.
 16. Akgündüz, H. (2005), age .; Türkdoğan, O.: *Güneydoğu Kimliği*, Alfa Yay., İstanbul 1998, s.262 vd.; Yüksel, N.: *Türkiye’de Gençlik Sorunları ve Çözüm Yolları*, Bayrak Yay., İstanbul 1990; Türkdoğan, O. (1990). *Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği*, TDAV Yay., İstanbul; 17. Akgündüz, H. (2005), age; Akgündüz, H. (2004), agm, s. 8.
 18. Akgündüz, H. (2004), agm, s. 8
 19. Akgündüz, H. (2005), age.
 20. Akgündüz, H. (2004), agm, s. 8
 21. Akgündüz, H. (2005), age
 22. Akgündüz, H. (2005), age; Akgündüz, H. (2001). age,s.54.
 23. Akgündüz, H. (2005). age.
 24. Acar, N.V. vd. (1996). Bireylerin Dindarlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *H.Ü.Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13) 45-66.
 25. Akgündüz, H. (2005). age.
 26. Türkdoğan, O. (1990). age. s.156.

27. Beydoğan, M. (1994). Üniversite Gençlerinde Sosyal Etkinli-Spor-Gençlik Üçgeninde Benlik Dengesi ve Arkadaşlık Gelişimi İle İlgili Ön Araştırma, *Çağdaş Eğitim*, (195), ss.24-30.; Doğan, S. (1997). Gençlik Sorunlarına Yönelik Psikolojik Danışma. *Çağdaş Eğitim*, (228) 15-27; Ekşi, A.(1982). *Gençlerimiz ve Sorunları*. İstanbul: İstanbul Ü. Mediko-Sosyal Yay
28. Alihasanoğlu, F.(2002). Geçlik Dönemi Özellikleri ve Genç Anne-Baba İletişimi. *Eğitim ve Bilim*, (123) 62-63
29. Akgündüz, H. (2005). age
30. Akgündüz, H. (2005). age
31. Koçinoğlu, H. ve N.Seçkin (1994). Sosyo-Ekonomik Düzeyi Farklı Ailelerin Evlilik Konusundaki Bilgi, Tutum ve Tavırlarının Saptanması, *Çağdaş Eğitim*, (204) 10-15.
32. Akgündüz, H. (2004), agm, s. 8.